

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-23, 31-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: na Ljubljansko pokrajino pri podružništvu
Številna zbiranja št. 17.749, na ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cont. Post. No 11-5118
IZKljučno ZASTOPSTVO na oglaševanje: K. R.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: vsakega meseca Lir 18.—,
na inozemstvo vključno s »Ponedeljkom«
trome Lir 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Posizioni occupate nella regione tunisina

I successi dell'aviazione dell'Asse nei cieli di Cirenaica e di Tunisia — 12 velivoli nemici distrutti

Il Quartiere Generale delle Forze armate comunica in data di 11 dicembre il seguente bollettino di guerra No 930:
Azioni di pattuglie in Cirenaica e più intensa attività aerea; durante vivaci scontri cacciatori germanici abbatterono otto velivoli. Un altro aereo è stato abbattuto dalla difesa contraerea.

Nella regione tunisina, in combattimenti locali reparti italiani e tedeschi occupavano alcune posizioni infliggendo al nemico la perdita di 83 carri armati, alcune autobande, pezzi anticarro ed automezzi. L'aviazione dell'Asse intervenuta nella lotta,

ha incendiato buon numero di mezzi britannici e battuto, con visibili risultati, nodi stradali e ferroviari delle retrovie avversarie.

Nel corso di un attacco aereo ad una nostra base navale della Tunisia la difesa contraerea di un piroscafo germanico di struttura due apparecchi; un terzo precipitava in mare, nei pressi di Lampedusa, colpito dalla caccia di scorta ad un aviotrasporto.

Le vittime accertate fra la popolazione civile nell'ultima incursione nemica su Torino sono 57 morti e 60 feriti.

Na tuniškem področju zavzete postojanke

Uspehi osnega letalstva nad Cirenaiko in Tunisom — 12 sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 11. decembra naslednje 930. vojno poročilo:

Delavnost patrol in živahnejša letalska dejavnost v Cirenaiki. Nemški lovci so v živahnih spopadih sestrelili 8 letal. Neko nadaljnje letalo je sestrelilo protiletalska obramba.

Na tuniškem področju so italijanski in nemški oddelki v krajevnih bojih zasedli nekaj postojank in prižigali sovražnikovo izgubo 53 tankov, nekaj oklopnih vozil, protitankovskih topov in avtomobilov. Letalstvo Osi, ki je poseglo v borbo, je zažgalo veliko število britanskih vozil in z vidnimi uspehi obstreljevalo cestna in železniška križišča sovražnega zaledja.

Med letalskim napadom na neko našo pomorsko oporišče v Tunisu je protiletalska obramba nekoga nemškega parnika uničila dve letali; neke tretje letalo, ki so ga zadelo lovci v spremstvu nekoga prevoznega letala, je strmoglavilo v morje v bližini Lampeduse.

Število med civilnim prebivalstvom ugotovljenih žrtev o priliki poslednjega sovražnega napada na Torino znaša 57 mrtvih in 60 ranjenih.

Kako sta bili potopljene sovražni ladji v Afirju

Operacijsko poročilo, 11. dec. s. Ko sta bili dve sovražni trgovinski ladji, ena srednje in druga manjše tonaže, izsledeni pred rtom Corbellin v prvih popoldanskih urah v sredo, je odletela z nekoga našega sredozemskega oporišča patrola treh torpednih letal 105. skupine pod poveljstvom kapitana pilota Urbana Mancinija, da bi napadla obe ladji. Vremenske prilike so bile neugodne zaradi dežja in nizkih oblakov, ki so našim letalcem preprečevali, da bi našli omenjena parnika. Po poletu preko rta Corbellina je patrola odšla na oboroženo izvidništvo nad Afirjo, da bi morebiti napadla druge objekte.

V sidišču sta bila resno zasidrana dva parnika, en s 16.000 in drugi z 10.000 tonami. Med deževjem so naša letala izvedla nenaden napad. Uspešno jim je odvreči iz majhne razdalje od večjega par-

nika dva torpoda, ki sta edino zadela v polno. En torpedo je bil izstreljen proti 10.000 tonskemu parniku ki je bil zadet v sredini. Oba parnika sta izginila pod vodo, ko so se naša letala vračala ob zasledovanju številnih lovcev »Curtis P 40«. Po vztrajnem zasledovanju so se sovražni lovci oddaljili, ko so torpoda letala prišla v oblake. Enemu naših torpednih letal je vendarle uspelo s spretnim manevrom obstreljevati s strojno sovražnega lovca, ki je strmoglavil v morje. Vsa naša letala so se v redu vrnila na svoje oporišče.

Kraljica in Cesarica med ranjenci

Rim, 10. dec. s. Nj. Vel. Kraljica in Cesarica je zopet davi obiskala vojne ranjence v bolnici Regina Elena, med katerimi se je dolgo pomudila ter povprašala o stanju vsakega izmed njih ter vse materinsko tolažila. Vzvišena vladarica je nato inspicirala razne oddelke bolnice ter po eni uri obiska odšla iz bolnice.

Domovinski duh italijanskih vojnih ujetnikov

Rim, 10. dec. s. Ziva priča domovinskega duha in čiste solidarnosti, ki veže italijanske vojne ujetnike, je veličastno dejanje nekoga oficirja Kraljevskega letalstva, ki je ujetnik v neki angleški koloniji. Ob 19-letnici ustanovitve Kr. letalstva, so ujetniki hoteli v hvalavredni srčni pobudi spomniti se svojega tovariša kapitana Luigia Fernija, ki je padel v borbi in so darovali vsoto 10.305 Lir vdovi Virginiji Ferni, da se ji izroči preko švicarske vlade. Dejanje, ki predstavlja dokaz najbolj plemenitih človeških čustev, pomeni predvsem tudi kako močno globoko in neuničljivo je čustvo italijanstva, ki ga ohranjajo naši hrabri vojaki, katere so krvne vezi združile na bojišču in ki so ostali na sovražni zemlji.

Tisočletna povezanost Madžarov z latinštvom

Predavanje madžarskega ministrskega predsednika v budimpeštanskem Zavodu za italijansko kulturo

Budimpešta, 10. dec. s. Svečana manifestacija italijansko-madžarske prijateljstva je bila danes v delegacijski dvorani parlamenta ob otvoritvi akademskega letnega italijanskega kulturnega zavoda za Madžarsko. V središču manifestacije je bil govor predsednika ministrskega sveta Nikole Kallaya o dobi preporoda na Madžarskem. Med številnim občinstvom, ki je napolnilo dvorano, so bili razen italijanskega Kr. ministra Anfusa in senatorja Balbina Gruljana predsednik Kulturnega zavoda in član madžarske vlade minister za Solstvo Merse, minister za narodno obrambo poljedeljski minister Banffy, predsednik zbornice ter bivši predsednik ministrskega sveta Bardossy, pomočnik zunanjega ministra Cicyz, šef tiskovne službe vlade, opolnomočen minister Reviczky, nadvojvoda Josip in druge osebnosti. Od diplomatskega zbora so bili navzoči apostolski nuncij ter zastopniki prijateljskih in zaveznih držav, med njimi japonski in nemški poslaniki.

Minister Anfuso je pozdravil predsednika ministrskega sveta Kallaya in se mu zahvalil ker je prišel med italijanske prijatelje, da bi bila kulturna manifestacija še bolj svečana. Poudaril je, da je za Italijo kultura in civilizacija duhovna sila, ki se izraža ne kot propaganda, marveč kot moralno in politično sodelovanje. Zaradi tega je tembolj hvaljeval predsedniku ministrskega sveta Kallaya, da se je udeležil te svečanosti. Minister je nato govoril o značaju italijanske preporoda, omenil sedanjí politični trenutek, ter se poklonil lojalnemu prijatelju Madžarske do Osi.

Nato je govoril predsednik ministrskega sveta Kallay, obravnavajoč dobo madžar-

skega preporoda kot dobo, v kateri so bili italijansko-madžarski odnosi, ki so se tisoč let stalni, najbolj plodni in jaki. Govornik je z učen in jasno besedo obrazložil, kako je preporod vplival na kulturno in politično življenje Madžarske. Mnogi smatrajo renesanso, je rekel Kallay, za izključno kulturno gibanje, toda obsegalo je prav tako socialne in filozofske črte, ki so politične kakor v modernih dobah. Kakor je bila v rimski dobi vzhodna meja imperija na Karpatih, tako je tudi v dobi humanističnega preporoda dosegla mejo čez Karpat. Rim mora imeti pred očmi to zemljo, kakor njene prebivalci ne smejo nikoli pozabiti na pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz dejne skupnosti. Kakor je druga rimska legija iz katere so izšli tudi rimski imperatorji, vztrajala sprito napadov barbarov ob donavski meji, tako se je moral madžarski narod in se mora danes boriti za tisto neizbrisno in najširšo kulturo, ki jo večni Rim predstavlja.

Pripadnost k Rimu, je nadaljeval predsednik Kallay, pomeni tudi krščanstvo, najčistejša dosega rimskega ideala. Ko so se Madžari nastanili na zemlji, ki jim je božja previdnost odkazala, so tam oasi ne samo sledove rimskega legionarskega življenja in vojaškega junaštva, temveč tudi sledove rimsko-krščanskih relikvij. Ko je v enem stoletju madžarski narod prevzel krščansko vero, se je spreobrnil k temu rimskemu krščanstvu. Med tem ko je Panonija Rimljanov živela samo 400 let, je rimska civilizacija, k so jo negovali in branili Madžari, zdaj že tisoč let odprta. Zaradi tega je renesansa našletela na ugodna tla na Madžarskem.

Govornik je omenjal dobo Matije Korvina, umetnike in italijanske književnike, ki so bili gostje madžarskega kralja in velik

Na vzhodni fronti je bilo v 10 dneh uničenih 1262 sovjetskih tankov

Vdor italijanskih čet v sovražne postojanke ob Donu — Sovjetski napadalni poskusi slej ko prej povsod brezuspešni

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 11. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na jugu vzhodne fronte traja živahno bojno delovanje dalje. Pri tem so bile severno od Tereka in severno od Stalingrada uničene šibkeje sovražnikove sile, na področju donskega loka pa zavzeta važna višinska postojanka. Vsi protinapadi sovražnika so se izjalovili.

Italijanske čete so pri oboroženi izvidniški akciji vdrle v sovražne postojanke ter pripeljale s seboj ujetnike in plen. Izvidniški sunek sovražnikovih oddelkov je bil zavrnjen od madžarskih čet.

Močne nemške in rumunske letalske sile so ob Volgi in Donu posegale v borbe na zemlji. Lovci so sestrelili v teh borbah 24 sovražnih letal. Bojna letala vseh vrst so razen tega obstreljevala vse dovoze na srednji fronti ob Donu. Zelo močan napad pehotnih in oklopnih divizij je v srednjem delu fronte privedel do uničenja sovražnikovega naskakovnega oddelka. Vsi njegovi razbremenilni napadi in poskusi za napredovanje so bili zavrnjeni s podporo letalstva.

Pri Toropcu so obkoljeni močni oddelki sovjetskih čet

Tudi na ostalih odsekih je položaj za sovjetske čete vedno bolj neugoden in kritičen

Berlin, 10. dec. Tukajšnji vojaški krogi posvečajo svojo pozornost predvsem dogodkom, ki se odigravajo v odseku pri Toropcu, kjer se do neke mere godi isto, kar se je godilo pred mesec dni v področju Harkova. Harkov, veliko industrijsko mesto Ukrajine, je bil eden izmed temeljnih opornih stebrov nemške fronte pred zmagovito ofenzivo generala von Bocka. Maršal Timošenko je vrjel proti tej postojanki, ki silovito množico pehote in oklopnih sredstev, skušajoč se polastiti ozemlja, katerega izguba bi bila potisnila nerazločno poveljstvo v kočljiv položaj: bilo bi preseženo med pripravami ter bi moralo odločiti ali naravnost opustiti načrt za prodor do Volge.

Ruski podvig, ki je bil strateško nedvomno pravilno zamišljen, se je ponesrečil. Prvi sunek je sicer sovjetskim četam pomenil ugoden položaj, ki ga pa maršal Timošenko ni mogel izkoristiti. Sovjetsko vrhovno poveljstvo se je imelo priliko preprečiti, da ima proti sebi nadmočnega sovražnika, zlasti pa nasprotnika, ki razpolaga z bolj organizirano vojno maščevanje, nego je ruska. Preden so mogli Rusi popolnoma razviti svoj strateški načrt, je nemško poveljstvo odgovorilo s svojim načrtom, ter je sovražnikov napad izpremenil v pravcato katastrofo. Zlasti so bile prizadete one sovražne divizije, ki se jim je posrečilo v prvem naletu prebiti postojanke Osi. Ob zaključku boja je Timošenko izgubil 350.000 mož, ki so bili obkoljeni in uničeni v teku štirih ali petih dni strahovitih borb.

V odseku pri Toropcu Rusi niso poskušali prebiti fronte kakor pri Harkovu ter niso predirli na nobeni točki preko nemške obrambne črte. Vendar se je tudi tu Nemcem posrečilo z odlično protipotezo obkoliti znatno skupino sovražnih čet. Zdaj se bije boj za njih uničenje ali za njih predačo. V Berlinu še ne morejo s popolno

vpliv humanizma na značaj madžarskega naroda Kralj Matija Korvin je položil temelje madžarsko-latinskega prijateljstva, ki je preželo vse nevarnosti tuje okupacije in vojne in je še danes živo, da lahko proži roko novemu italijanskemu vstajanju in mu stisne prijateljsko in bratsko roko. Rimljanska doba in italijanski preporod sta dala podlago vsaj zgodovini Madžarske ter ji zagotovila in zanjamčila kontinuiteto.

Govorec o latinstvu, je ministrski predsednik rekel, da znači predvsem humanistično kulturo ter je izraz in spoštovanje človečanskega čustva, ki ni pogosto v odnosih med ljudmi in naravnost zelo redko v odnosih med narodi. Italija in Madžarska sta nikoletni potegnili mejo z nožnice, razen kadar je bilo treba braniti lastne naravne meje in naravno poslanstvo. Junake, ki so se borili za madžarsko zemljo, je prešinjal isti duh, ki je prevel volake druge rumske legije.

Ministrski predsednik je zaključil svoj govor z vzklikom: »Tudi mi, ko govorimo o madžarskem preporodu, stisnemo danes še bolj tople roke italijanskemu letu. Živimo na rimski zemlji, živimo v tisočletni zvezi z plemenito humanistično tradicijo, ki je še vedno gibalna sila, ki se je vedno obnavlja v našem modernem življenju. Ze samo to dejstvo nam je predpisalo bodočnost. Toda kolikšno veselje je za nas naše latinstvo, če pomislimo, da smo z njim vedno našli priliko korakati skupno z italijanskim narodom, ki je z našim srcem povezan z neposrčljivo skupnostjo usode, po poti, ki jo je Previdnost določila narodom močnega duha.«

Predavanje so poslušali nagradili z velikim odobravanjem. Predstavniki italijanskih oblast so čestitali predsedniku ministrskega sveta in občinstvo je priredilo gorečo manifestacijo za fašistično Italijo. Senator Juliano Balbo se je nato zahvalil v imenu kulturnega zavoda predsedniku ministrskega sveta, omenjajoč velike moke italijanskega preporoda.

Jugozapadno od Kalkina in ob Ilmen-skem jezeru Sovjeti s svojimi vedno znova se ponavljajočimi napadi niso mogli doseči nobenih uspehov.

Na vzhodni fronti je bilo v času od 1. do 10. decembra uničenih ali zaplenjenih ali pa onemogočenih za premikanje 1262 oklopnih voz sovražnika.

V Cirenaiki so nemški lovci sestrelili 8 sovražnih letal ob izgubi enega samega lastnega letala.

Nemške in italijanske borbene skupine so predirle v Tunisu sovražne postojanke in uničile ali zaplenile pri tem 37 oklopnih voz in mnogo drugega orožja. Ponoči je bilo bombardirano pristanišče v Boni.

V boju proti angleško-ameriškim letalskim silam je bilo v času od 1. do 10. decembra sestreljenih 191 sovražnih letal, od teh 112 v Sredozemlju. V istem času je bilo v teh bojih izgubljenih 15 lastnih letal.

V ogorčenih borbah na srednjem odseku vzhodne fronte se je v zadnjem času posebno odlikovala 19. oklopna divizija, ki je po svoji vztrajnosti in odličnem vodstvu zaslužila posebno priznanje.

Pri Toropcu so obkoljeni močni oddelki sovjetskih čet

Tudi na ostalih odsekih je položaj za sovjetske čete vedno bolj neugoden in kritičen

točnostjo navesti števila sovjetskih vojakov, ki so padli v to smutno past. Pravijo pa, da je to menda že stota jama, v katero so se zrušile ruske čete v tej vojni. O teh bojih že prihajajo poročila, da se obkoljeni boljševiki skušajo rešiti iz zagate s tem, da v manjših skupinah beže iz obkroženega ozemlja ter pri tem odmetavajo orožje. Vojni plen tega spopada je jako znaten, kakor bodo pokazale številke, ki jih bo nemško vrhovno poveljstvo objavilo brž, ko bodo zaključene operacije.

V ozemlju med Volgo in Donom so se

boji razvijali med neprestanimi hudimi viharji ter so prinesli nova zboljšanja bojne črte v korist osnih sil. Na nekaterih točkah so sovražniki izvršili manjše začasne vdore, bili pa so sproti pregnani, obkoljeni ali uničeni.

Na kolenu Dona se je položaj v teku treh dni temeljito izpremenil. Ne samo, da upada sovjetska ofenziva na vsej črti, marveč se morajo njihove množice braniti tudi silovitih protinapadov nemških oklopnih čet, katerih pritisk se stalno povečuje. Po nemških računih je sovražnik v tem tednu popolnoma brez strateške koristi pretrpel naravnost strahotne izgube. Kar se tiče same oklopnih voz, jih je sovražnik izgubil povprečno po 100 na dan. Ta strahoviti poraz je pripisati trem osnovnim razlogom. Prvi je ta, da število nemškega obrambnega orožja neprestano raste, kakor rasteta tudi moč in učinkovitost nemških čet. Drugi razlog je v tem, da so sovjetski oklopni vozovi, ki prihajajo v boj, vedno šibkejši, njihovi oklopi so vedno tanjši, pa tudi motorji in pasovi so zelo pomanjkljivi. Vse to kaže, da je sovjetska vojna industrija v neredu in da ji nedostaja surovini. Naposled pa je treba ugotoviti, da tudi posledke sovjetskih oklopnih voz niso na višini ter so zelo pomanjkljivo izveščeni. (Il Piccolo)

Aktivnost letalstva na skrajnem severu

Berlin, 10. dec. s. Nemško letalstvo je še vedno zelo aktivno na skrajnem severu. Včeraj so skupine strmoglavcev napadle in izločile iz borbe številne sovražne baterije na Ribškim polotoku.

Na finskem odseku

Helsinki, 10. dec. s. Finsko vrhovno poveljstvo javlja: V zadnjih 24 urah je finska pehota v zapadne modseku Aunusa odbila dva zaporedna napada sovjetskega oddelka in mu zadala izgube. Na ostalih frontah in odsekih slabotno udejstvovanje obojestranskih patrol in topništva.

Neomajna solidarnost držav trojnega pakta

Poslanice Vdarja, Duceja in grofa Ciana v Tokio in Berlin ob obletnici vstopa Japonske v vojno

Rim, 11. dec. s. Ob obletnici intervencije Japonske v vojni trojnega pakta, so Nj. Vel. Kralj in Cesar, Duce in zunanji minister poslali goreče čestitke japonskemu cesarju, ministrskemu predsedniku in japonskemu zunanjemu ministru. Brzojavke so imele naslednje besedilo:

»Nj. Vel. Hirohito, cesar Japonske, Tokio. — Vaše Velikanstvo blagovolite sprejeti ob obletnici vstopa Japonske v vojno, moja najbolj prisrčna in prijateljska voščila za vedno večjo veličino imperija Vašega Velikanstva ter za skupno zmago naših narodov. — Vittorio Emanuele.«

»Ekselcenca armadni general Hidetoki Tojo, ministrski predsednik, Tokio. — Pred letom dni se je pričela vojna med japonskim imperijem in anglosakskimi demokracijami. Hudi udarci, ki jih je od tedaj Japonska zadajala skupnim nasprotnikom sil Trojnega pakta, so etape izredne važnosti na poti do neizbežne zmage. Med tem ko se Italija v popolni skupnosti nameri in idealov z Nemčijo in Japonsko bori v popolnem prepričanju za svojo bodočnost, želim preko Vas poslati junaškemu japonskemu narodu moja najtoplejša voščila. — Mussolini.«

»Ekselcenca Majuuki Tan, zunanji minister, Tokio. — Na dan ko vstopa japonski imperij v drugo leto vojne, želim, da bi prešli z najbolj prisrčnim in prijateljskim tovarištvom moj voščilni pozdrav in moje najbolj goreče želje za srečo narodov, ki so nedolžljivo združeni v trojnem paktu. Veliki uspehi, ki so jih japonske oborožene sile dosegle v 12 mesecih borbe, so jamstvo za bodočnost. — Ciano.«

Ob isti priliki so Nj. Vel. Kralj in Cesar, Duce in zunanji minister poslali Hitlerju in nemškemu zunanjemu ministru naslednje brzojavke:

»Ekselcenca Adolf Hitler, Führer in kancelar Nemčije, Berlin. — Ob obletnici intervencije Japonske v vojni ob strani

Nemčije in Italije želim, da bi sprejeli moja voščila za skupno zmago. — Vittorio Emanuele.«

»Ekselcenca Adolf Hitler, Führer in državni kancelar, Berlin. — Pred letom dni je z intervencijo Japonske v vojni trojnega pakta slavni japonski narod dodal lastne napore in povezal lastno usodo z usodo naših narodov, ki se združeni bore za nov in pravičen svetovni red. Nisem hotel, da bi šla obletnica tega zgodovinskega dogodka mimo, ne da bi poslal Vam in Vašemu narodu moje najgoročnejše želje, obnavljanje svoje neposrčljive prepričanje, v končni uspeh našega orožja. — Mussolini.«

»Ekselcenca cav. Joachim von Kibben-trop, zunanji minister, Berlin. — Danes je obletnica vstopa Japonske ob naši strani v borbo, ki jo Italija in Nemčija zmagovito vodita na vseh frontah proti skupnemu sovražniku. Ob tej priliki želim, dragi Kibben-trop, da bi zaveznika Nemčija, njen Führer in Vi, sprejeli moje najgoročnejše in odločitejša želje. — Ciano.«

Berlin, 11. dec. s. Ob izmenjavi poslanic ob prvi obletnici japonskega vstopa v vojno piše list »Börsen-Zeitung« med drugim, da so bile vojske in narodi Nemčije, Italije in Japonske pozvani, da nastopijo v tej vojni proti tistim, ki so zanikali sleherni pravici in ki so se polastili premoženja drugih, kar je združene narode trojnega pakta postavljalo pred vedno nove in težke naloge, ki so jih pa združene sile mladih narodov znale rešiti, kakor jih bodo znale tudi v bodoče.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« pripominja, da so načrti sovražnika o tako imenovani svetovni strategiji ostali mrtva črka, medtem ko je položaj trojnega pakta povsem drugačen. saj je ta skupina sil, kakor je bilo to ponovno dokazano, znala v polni meri uresničiti svoje cilje, ko je istočasno oporčala na raznih bojiščih.

Poglavnik na razstavi fašistične knjige

Zagreb, 11. dec. s. Poglavnik je obiskal razstavo fašistične knjige, ki jo je organiziralo odposlanstvo Narodne fašistične stranke na pobudo Zavoda fašistične kulture v prostorih fašističnega odposlanstva. Poglavnik sta sprejela poslanik Caer-tano in nacionalni svetnik Balestra, šef odposlanstva Narodne fašistične stranke, s člani odposlanstva in drugimi italijanskimi oblastni. Poglavnik se je ustavil v v akem oddelku in se živo zanimal za razstavljene publikacije, zlasti za one, ki se nanašajo na doktrino in zgodovino fašizma, nadalje Ducejeva dela, umetniške knjige itd. Povsod je izražal svoje občudovanje nad pobudami fašističnega režima glede tiska. Nato se je ustavil pred podobom Arnalda, ki zavzema celo steno, in se je ob tej priliki spomnil svojih pogostih razgovorov z njim v Milanu v dobi, ko je pripravil svoj ustaški pokret.

Nacionalni svetnik Balestra je podaril Poglavniku v imenu Zavoda fašistične kulture Italijansko enciklopedijo in politični besednjak, ki je izšel v izdaji Narodne fašistične stranke. Poglavnik se je prisrčno zahvalil za dar.

Zagreb, 11. dec. s. Notranji minister Vukovar se je v posebnem govoru spomnil krvavih etap Poglavnikovih osvobodilnega pokreta in je v tej zvezi omenil veliko podporo, ki jo je hrvaški stvarni nudi Duce, ki se je prvi dvignil proti Versaillesu in postal tako tolnak aspiracij vseh narodov, ki so bili prizadeti zaradi pogodbenih krivice. Govorec o notranjem položaju, je notranji minister dejal, da se navzlic hudim žrtvam utrjuje. Napovedal je bližnje ukrepe proti vsem onim, ki so protizakonito obogatili po ustanovitvi Neodvisne Države Hrvatske.

Ja za klučicek še tole: Mladina, pravimo, je po svojem idealizmu poklicana, da gradi in ustvarja. Ali bi mogla zdravo mladino ravnodušno samo ideologija rušenja, kakršno je komunizem pri nas dejansko uvedel v svoji praksi, kakršne se je ves čas svojega tako zvanega »osvobodilnega« boja držal in ki je imela za po ledico opustitvenega velikega dela naše zemlje, uničenje tolikih njenih dobrin, da o ljudeh – bili so med njimi najboljšni sinovi našega naroda – niti ne govorimo? Gotovo je, da takšna ideologija ne more biti v skladu niti z moralo, še manj seveda z resničnimi narodnimi koristmi.

Kakor smo že omenili, je povzemanje izdatkov in dohodkov predvideno predvsem pri mestnih podjetjih. Tako je proračun izdatkov in dohodkov mestne elektrarne povzisan od 11.10 na 15.18 milijona lir, proračun mestne plinarne od 4.16 na 4.99 milijona lir, proračun mestnega vodovoda od 2.07 na 2.81 milijona lir, proračun mestnega pogrebnega zavoda od 0.84 na 1.25 milijona lir in proračun mestne prijavne pa od 0.88 na 1.17 milijona lir, znanih pa je proračun mestnega vodovoda od 1.56 na 1.14 milijona lir.

Odgovor seveda ni zadovoljil zbornice, tako da je laburist Bevan zahteval besedo in izjavil, da je javno mnenje resno vznemirjeno zaradi Darlanovega primera. Dodal je, da sicer neče škoditi odnosom s katerokoli nacijo, vendar misli, da bi bilo treba dati parlamentu možnost povedati lastno mnenje. Član konzervativne stranke Earl Winterton je podprl Bevana in poudaril, da ima spodnja zbornica vs pravico razpravljati na javni seji to vprašanje visoke politike. Eden je priznal, da ima Winterton prav, toda opravičil se je, rekóč, da je s svojo izjavo samo izrazil stališče vlade. Liberalec sir Harris je predlagal, naj zbornica počaka, dokler Churchill ne poda objavljenе izjave; če ne bo zadovoljna, bo lahko nato zahtevala nadaljnji pojasnil.

Zbornica se je potem sestala k tajni seji in razpravljala o razvoju v Severni Afriki ter o Darlanovem stališču. Napoved, da

Kadar prodajaš ali kupuješ —
preglej »Jutrove« male oglase!

Nemo priče ljubljanske preteklosti:

Škofija

Z listino cesarja Friderika IV., izdano v Grazu leta 1461. ob godu sv. Nikolaja (dne 6. decembra), je bila ustanovljena pri Senklavci v Ljubljani škofija. Ista listina je hkrati dovoljevala, da se smejo ustanoviti prav tam še prošnja, stolna dekanija, deset kanonikov in štirje vikariati. Ustanovitev nove škofije je potrdil in ji določil obseg papež Pij II. v Pijenci z bulo, datirano s 6. septembrom 1462.

Prvi ljubljanski škofje so prebivali v Gornjem gradu, kadar so bili v Ljubljani, pa so stanovali v gornjegrajskem dvorcu, stoječem na prostoru nekdanje škofijske palače, ki ji je bil položen temeljnik dne 4. maja 1512, kar svedoči kamnina plošča na desni strani v veži. Poslopje je imelo sprva eno nadstropje ter je obsežalo pročelno stavbo z dvema kriloma. Proti Ljubljani je zevala odprta, ki jo je dal zazidati leta 1733. knezofeliks škof Schratzenbach. Ker je bilo o prvi polovici sedemnajstega stoletja poslopje že precej zanemarjeno, so ga po nalogu knezofelixa Otona grofa Buchheima korenito prezidali in dvignili za nadstropje.

Dvorec ima na vogalu Medarske ulice močno posevno zidano kamnito podzidje. To pa zategadelj, da se je odbijala ob času večjih poplavl na Barju lahko voda Ljubljane. Leta 1537. je bila tako silna povodenj, da je prestopila Ljubljana izredno visoko bregovine in da so morali zaradi tega po mestu voziti s čolni. Pri nekaterih hišah je segala voda celo do prvega nadstropja. (Po Valvasorju.)

Leta 1780 je ukazal knezofeliks škof Karel grof Herberstein vso stavbo popraviti, zgraditi stebrišče ter zvezati dvorec in stolnico s hodnikom, ki je omogočal neposredno zvezo med škofovskim sedežem in cerkvijo. Sedanjí prehodnik je dal sezidati knezofeliks škof dr. Janez Zlatousti Pogacar. Na njegovem stebrišču je viden izza leta 1933 Adamič-Lundrov spomenik. Nekoliko so popravljali dvorec leta 1816, o čemer priča letnica na vogelnem kamnu. Dvorec ima kapelo, posvečeno prvotno žalostni Materi božji, pozneje sv. Križu, zdaj pa sv. Družini. Zgraditi jo je dal knezofeliks škof dr. Jakob Missia, poznejši gorški nadškof in kardinal, in sicer ob potresu leta 1895, ko so prezidavali drugo nadstropje palače. V dvorcu je zanimiva predvsem velika dvorana, ki jo lepšajo štukaturni okviri in oljnathe slike na platnu ter ima dvajset empirijskih stolov in šest žol, opremljenih z rdečimi blazinami in okraski iz medenine. Dvorec slovi zaradi več lepih obraznih slik ljubljanskih knezofeliks.

V dvorcu so se ustavljali kaj radi razni dostojanstveniki, ko so prehajali Ljubljano. Dne 1. aprila 1797 se je nastanil v njem francoski maršal Jean Bernadotte (pozneje karel XIV., kralj švedski in norveški), a štiri tedne nato je obiskal dvorec Napoleon Bonaparte (kasneje slavni francoski cesar) z generaloma Andrejem Masseno in Joahimom Muratom. Na ta obisk opozarja plošča, vzidana leta 1929. v veži dvorca na levi. Dne 21. novembra 1809 se je naselil v dvorcu maršal Avgust Friderik Marmont, a pozneje general Henri Gratien Bertrand in maršal Andoche Junot. Za ljubljanskega kongresa (1821) je bival v drugem nadstropju dvorca ruski car Aleksander I., in sicer med časom od 7. januarja do 13. maja. Zaradi popolnosti naj navedemo še to, da so bili v škofijskem dvorcu tudi tisti Habsburžani: cesar Leopold I. leta 1660., sprejemal je poklonstvo deželnih stanov; leta 1728. cesar Karel VI., in to meseca avgusta spriči istega namena, v mesecu septembru pa ob povratku iz Trsta; leta 1805. nadvojvoda Karel, premagalec Napoleona pri Aspernu in Esslingu; leta 1818. dva dni cesar Franc I. s soprogo Karolino Avgusto.

Dvoriščne hodnike palače z arkadami smemo prištevati k pravcatim redkostim ljubljanskega mesta. Nasproti velikemu hišnemu vhodu je viden na dvorišču izza leta 1914. stari kamnin nemške renesance. (Okrogli odprtini na zidu med njimi sta ostanek nekdanjega hišnega vodnjaka.) Poleg kamnina na levi plati je na zidu kamniten pridvig (relief), spominjajoč na knezofelixa Tomaža Hrena. Pridvig ima v sredi škofovsko palico in mitro, na desni strani grb dežele Kranjske, a na levi Hrenov grb z orlom in zvezdama; zgoraj na njem je Hrenov rek. označen z verzalkami ali velikimi črkami T. L. A. P., t. j. Terret labor, aspice praemium (slovenski: 16

T. E. L. P. 29 (Thomas Episcopus Labacensis Princeps — Tomaž škof ljubljanski knez). Nad portalom tik kamnina je grb knezofelixa Schratzenbacha z oznabo: ANNO 1. 7. 3. 3. Vzdani grb ni popolnoma tak, kakor ga poznamo s slike »Glasnik, presvetega srca Jezusovega«, l. XXXVII., str. 185, po kateri je takle: Grb krasi na vrhu mitra, ob katere straneh molita nazvzven konca večjih škofovskih palic. Pod mitro tvorita grb najpogre grba — avstrijski državni in kranjski deželni — ločena polovično z manjšo škofovsko palico, nato pa v sredi poseben grb, prikazujoč zgoraj roki do zapestja z ranicama na dlani, na sredi posevno deljeno polje z zvezdicama v kotih, a spodaj viseči križec, po vsej priliki znamenje višjega odlikovanja. Ob straneh tega grba sta polji, katerih levo je predeljeno na dvojce, desno pa je enotno. Na eni polovici levega dela polja je upodobljen večji orel, a na drugi se vidi v posevni legi svetle in temne pasice. Desno polje prepozna vodoravno svetle in temne pasice, ki jih reže posevno čez sredo od levega kota proti desnemu temni trak. Pod prvim poljem je lavorjev venec, a pod drugim lev, držeč orlička v šapi. Povrh ima grb krog in krog še obilno okraskov, sestoječih iz zavrtin, v katerih tri so vneseni ime in priimek knezofelixa in čas njegove cerkvene vladavine.

V dr. Ivana Tavčarja romanu »Iza kongresa« (Zbranih spisov V. knjiga) čitamo: »Takrat pa se je nahajal pri stebri v lopi naše škofije okrogel kamen, na katerega so stopali ljubljanski kanoniki, kadar so sedali v sedlo, da bi podili čilega vranca čez zeleno polje.« (Stran 54.) Dr.

Ivan Prijatelj, urednik Tavčarjevih spisov, pojasnjuje navedek v opombah k romanu (str. 506) takole: »Okrogel kamen, s katerega so v škofijskem dvorcu jezdeci zasedali konje, je stal na dvorišču tega dvorca med prvo in drugo kolono prav do potresa (leto 1895.), ko so ga odstranili. Se danes pa je videti tak in nekdanj v takšno svrhu služeč, samo štirivoglat kamen v dr. Tavčarja veži na Bregu. Ta kamen ima za stopalo vdolbino, katerega je služila tudi »svetlinčarjem« v to, da so v nji ugašali svoje baklje. — »Svetlinčarje«, ki jih prikazuje tudi romanopisec (str. 428) prav zabavno, so prežali v temnih nočeh na zakasnele ponočnjake, da so jih spremljali in jim svetili do doma. Njihov »obrt« je izvrstno prospeval zlasti v predpustu, ko je bilo zmeraj dosti plesnih prireditev, predvsem v stari reduti na sedanjem Sv. Jakoba trgu. (A. P.)

O prestolnici ljubljanskih škofov piše dr. Jožef Gruđen v svojem delu: »Cerkvene razmere med Slovenci v petnajstem stoletju in ustanovitev ljubljanske škofije«, sledeče: »Že koroški vojvoda Ulrik je l. 1277 (pridie Idus Martii) neko hišo z zemljiščem in kopališčem na onem kraju, kjer je zdaj škofovski dvorec, podaril gornjegrajski opatiji. Tu je menda izprva stanoval škof Sigismund. Blizu stolnice pa je stala tudi stara kapelanija, kjer je bival preje senklavski kaplan. Cesar Friderik je to poslopje podaril škofu in dovolil, da nakupi še tri hiše in si iz njih sezida dvorec. Menda je vsled stiske ob turških navalih to delo zaostalo. Šele Lambergov naslednik, Krištof baron Ravbar, je l. 1512. zgradbo škofijskega dvorca dovršil.«

Alojz Potočnik

Spomini na prof. Seidla

»Spoznavaj domovino, da jo prisrčneje ljubiš!« — S to uvodno besedo je šlo v svet njegovo »Rastlinstvo naših Alp«; po nji je vztrajno deloval vse svoje življenje. Ko smo se novomeški študenti po prevratu krepko uprli vse z dolgočasni sivi učnosti, ko smo začutili odpor proti samozadovoljnemu filistrstvu, ki je slavilo triumf tudi v idiličnem mestu ob Krki, je stopil med nas profesor Seidl, preprost, učen, delaven in raven mož. V dijaški organizaciji »Prosveti« smo v manifestih in debatah dajali duška svojemu stremljenju, ki je bilo povsem v opreki s tedanjo oficialno znanostjo in umetnostjo. Cutili smo podzavestno v sebi kaotičen čas, ki je v marsikom povzročil brodolom, da se je izgubil sredi poti. Bolj ko kdaj popreje je bil potreben vodnik. Bila sta dva: Amat Škerlj in Ferdo Seidl. Prvi umetniško čuteč filozof in muzik, drugi znanstvenik-metodik z izrednim darom opazovanja v brezmejnem torišču velike narave. V prožnem koraku vzravnal, preprosto turistovski običen, z nahrbtnikom preko roke, oborožen z busolo in s klavirjem nas je vodil po novomeški okolici: na dionizično Trško goro, bogato na okamenjelih, v romantično Luknjo na obrobju pričeskega diluvialnega jezera in v pisani gorjanski cvetnik. Njegova razlaga je bila znanstveno metodna in pesniška obenem. Ni bil enostranski: kakor je obvladal detajl do zadnjih poedinosti, tako je znal tudi povezati detajle v močno celoto, ki ji je vdihnil poetični mik.

Predmet njegovega opazovanja je bila vsa stvarna naroda; bil je v čistem pomenu besede prirodoslovec, morda naš poslednji polihistor. Mogoče mu danes kdo šteje v zlo to mnogoznanost, vendar je gotovo, da je bil za razvoj slovenskega prirodoslovja potreben tak obsežen podstavek, ki je imel skladne mere in je bil trden v gradivu. V Novo mesto se je povrnil kot vpokojenec, vendar še na višju svojih znanstvenih moči. Da mu je bila tedaj dana prilika, da se oprime z vsemi močmi znanstvenega dela, bi danes imeli prav gotovo vsaj izčrpen prirodosloven opis Dolenjskega in bi kot akademski učitelj odgojil mlad prirodosloven razred, ki bi nadaljeval v drobnem delu tam, kjer je na široko zastavljal svoje pero. Sam piše v pismu, da mu ni moglo ustvariti prirodoslovenih razprav Dolenjskega, »za katero mi manjka večletnega študija na ozemlju etc., ki mi kot staropokojencu z denarnega stališča ni bilo možno.« Tudi mu ni bilo dano, da si najde in odgoji učenca, ki bi zapoštoval toliko premišljeno in tehtno izgovorjenega, pa nikoli napisanega.

V poprevertatni nuji je ob pomanjkanju rednejšolskih profesorjev nekaj let učil na

novomeški gimnaziji prirodoslovje. Njegovi učenci so mi pripovedovali o veliki priljubljenosti, ki jo je užival stari profesor v razredu in na izletih. Učenci so vzljubili predmet, ki zna biti v drugačnih okoliščinah tudi pust in nezanimiv. Po zatirjevanju se je naučil dijak že vsega v šoli, ker je bilo predavanje tako nazorno in zanimivo, da ni bilo treba doma še kaj dodati. Pri predavanju se je rad posluževal otipljivih primer, kakor: »Zemlja je tako nagubana kakor moja žepna rutica« in je pri tem izklesal veliko pisano ruto prav starega kranjskega formata. Ali »Alga je najlepša rastlina, lepša je ko gartoža; le poglejte si jo pod mikroskopom.« Da ni predavanje o težki snov preveč utrujalo, je znal biti tudi prav dolenjsko dovipen: »Za mikroskopiranje se nihče ne zanima. Če bi obljudil deklici nov klobuk in gospodiču liter vina, bi gotova oba prišla.«

Pa tudi tega zasilega službovanja je bilo kmalu konec. Življenje mu je odsej potekalo umirjeno in spokojno in idealno lepega zakonu. Iz starega gradiva vsakodnevnega opazovanja vremena je napisal svojo zadnjo prav klasično razpravo o dinarskogradnem fenu; udeleževal se je, visoko spoštovan, pa vedno ne prav razumljen, vsega javnega življenja v malem mestecu, dokler se ni začela oglašati starost s svojimi jadi. In naposled je postal sam predmet znanstvenega opazovanja. Kako temeljito je celo to opazovanje, pričajo tile stavki 83letnika: »Že nekaj tednov me muči čez dan in čez noč sklerozna bolečina v možganih. Bolevam že nad 10 let na običajni starostni bolezn, možganski sklerozi in sem zaradi tega moral opustiti ne le produktivno duševno delo, nego celo že tudi perceptivno (branje knjig in celo časnikov) in mi tudi srce in telesne mišice odpuvedujejo. Nastopil sem svoje 83. življenjsko leto! Vsa kri mi sili v glavo, tako da me kaže na videz zdravega, v možganih pa se pripravila možganska kap, ki je običajni zadnji akt arterioskleroze — strašen akt, če mu je znanlec konca še večmesečna ohromitev na telesu in na duši, kakor je bilo to pri Šukljuetu.«

Zadnja velika, pa zaslužena počastitev, ki je bil deležen že v skrajnem večeru življenja, je bilo imenovanje za dopisnega člana naše Akademije. Koliko mladostnega je bilo še v tem srcu in kako počaščenega se je čutil, pričajo zahvalne besede k čestitki: »V zadovoljstvu nad 50letnim širjenjem modernega prirodznanstva v večini njegovih panog med slovenskim razumnostvom, sem srečen, da je to moje stremljenje doseglo odlično priznanje s tem, da je naša najvišja izobrazbena ustanova: Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani — mi naklonila visoko počasti-

Truppe italiane in Corsica — Italijanske čete na Korziki

tev, sprejemši me med svoje dopisne članke.

Sedaj, ko dobrega profesorja Seidla ni več med nami, prav posebej občutimo, da smo z njim izgubili prvega naravoslovca in poštenega, dobrega človeka. M. M.

Ivan Srebotnjak — 60 letnik

Tiho in skromno bo praznoval v nedeljo v Ribnici v krogu svoje rodbine 60-letnico svojega plodonosnega življenja g. Ivan Srebotnjak, lesni industrijec iz St. Petra.

G. Ivan Srebotnjak se je rodil 13. decembra 1882 v Predjami pri Postumili. V rani mladosti se je moral boriti s trdim življenjem in tako se je napotil na Koroško, kjer je prišel z lesno trgovino. S prirojeno marljivostjo in inteligenco se je kmalu dobro uveljavil. Po prvi svetovni vojni se je naselil v Savinjski dolini in je v najkrajšem času dvignil svoje podjetje do zavidljive višine. Udeleževal se je agilno tudi v javnem življenju. Vsekar in povsod je tudi rad pomagal pomoči potrebnim in tako si je pridobil širok krog prijateljev in znancev, da je postal priljubljen daleč na okrog.

Ob življenjskem jubileju, ki ga obhaja g. Srebotnjak še ves mladeniško čil in zdrav, mu kličemo tudi mi: Na mnoga, srečna leta!

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V Mariboru so umrli: 14-letna trgovčeva hčerka Alojzija Krančeva, 70letna zasebnica Barbara Vodopivecva, 19letna Olga Šrotova ga. Marija Mikličeva, po rodu Kieselingerjeva; v bolnišnici v Celju pa 64letni Ivan Rozman, gradbeništveni namestnik.

Dürerjeva izvirna dela v Celju. Neki prijatelj umetnosti v Celju je omogočil ondotni ljudski knjižnici, da je pripravila za december razstavo nekaterih izvirnih del Albrechta Dürerja. Razstavljena je cela vrsta »zvirnih lesorezov, kakor tudi bakrorez svetl. Evstahij, po katerem imajo Dürerja za ustanovitelja nemškega krajnarstva. Razstava je izpolnjena z zbirko knjig o Dürerjevem življenju in delu.

Gledališke predstave za mariborsko gledališvo se vrstijo od tedna do tedna. Dne 5. t. m. je priredilo tako predstavo obratno vodstvo tekstilne tovarne Augusta Ehr-

liča. Uprizorjena je bila opereta »Sinja maska«. Gledališče je bilo polno.

Pri Sv. Križu na Kozjaku je mladina izdelala za božič mnogo igrac in sicer raznih živalc, zibk, hiš, vlakov, oklopnikov, letal in marsikaj drugega. Dekleta pa so zlasti zaposlena z izdelovanjem slikanic, katerih vsebina je zajeta iz pravilnega sveta.

Fotografski tečaj v Ptuj. Da bi došli ptujski prebivalci čim več pobud za duševno delo, je ptujsko ljudsko vseučilišče ustanovilo fotografski tečaj. Otvoril ga je te dni vodja prosvetnega urada pri okrožnem vodstvu Ribič.

Napad na cesti. V nedeljo ponoči je bil 33letni tekstilni mojster Martin Slana iz Maribora v bližini mesta od neznanec zahrbno napaden. S kamnom mu je naspadalec prizadel na glavi hudo poškodbo. Ranjenca so morali prepeljati v bolnišnico.

Žrtve nesreč. 18letni posestnikov sin Martin Danko iz Jarenine je bil od konja udarjen s kopitom v prsi in se je zgrudil s hudimi notranjimi poškodbami. Pri spravljaju lesa se je ponesrečil 38letni vinčar Fric Pečar iz Sv. Marjete ob Pesnici. Ranjen je na glavi in na ramenah. Nadalje sta se pri delu poškodovala 28letni pečarski pomočnik Janez Heroč iz St. Lenarta in 6letni Friderik Fekonja s Tezenga. Ranjenci leže v mariborski bolnišnici.

Justifikacija morilca. Pred nekaj tedni so našli na cesti med Trojani in Zagorjem truplo umorjene Amalije Tomlakove. Vestnemu preiskovanju orokovnik se je treba zahvaliti, da je že dva dni po morilskem dejanju slehila aretacija 24letnega Ivana Ahčina. Pod težo dokazov je Ahčin svoje dejanje priznal. Zločin je storil zato, ker je od Tomlakove zvedel, da pričakuje otroka. Zvabil jo je v gozd in jo z zračno salko za kolo pobil. Zaradi zločina umora je bil Ahčin obsojen na smrt in 24. novembra v Mariboru justificiran.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 12. DECEMBRA 1942-XXXI

7.30 Napevi in romance. 8 Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v italijanski. 12.45 Operna glasba. 13 Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.17 Lepe pesmi od večerj in danes — Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini. 14 Poročila v italijanski. 14.15 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje pianist L. M. Škerjanc — Simfonična glasba. 15 Poročila v italijanski. 15.15 Pokrajinski vestnik. 17.17 Nove plošče Cetra. 17.55 Gospodinjino predavanje v slovenski. 19.30 Poročila v slovenski. 20 Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.45 Lirična prireditve družbe ELAR: Piccini Nicolo: Dobra hčerka — opera v treh dejanjih. V odmorih: Predavanje v slovenski — Zanimivosti v slovenski. Po končani operi: Poročila v italijanski.

KULTURNI PREGLED

Janko Kač o povesti »Na novinařu«

V kratkem izide pri Vodnikovih družbi povest Janka Kača »Na novinařu«. Pisatelj »Grunta« in »Moloha« je tudi v novem delu ostal zvest svojim Savinjski dolini, njeni zemlji in ljudstvu, ki obdeluje svojo grudo. Kdor pozna prejšnje Kačeve spise, ne potrebuje priporočila glede nove knjige, zakaj Kač si je v teh nekaj letih že »ustvaril« svojo publiko, kakor pravimo v časnarskem žargonu. Vzlic temu menim, da ne bo odveč, če se pri njem, ki predobro pozna to našo žurnalistično obrt, tovariški oglašati kulturni intervjuist in mu zastavi v imenu sedanje in bodoče »njegove« publike prvo neizprosno vprašanje:

— Kdaj je nastala Vaša povest, gospod kolega?

Te vrste radovednost je po navadi prva linica, skozi katero pogledamo v pisateljevo delavnico, ki malce spominja na tisto neizmerno in veličastno delavnico, o kateri poje pesnik: V delavnico sem svojo zrl, ki bitiji si rodil brez broja! — Skrivnostno snuje roka tvoja...

Toda Janko Kač že odgovarja tovariško uslužno in pravi takole:

— V otroških letih sem opazoval regulacijska dela ob Savinji, ko sem na domači gmajni, ki so jo tedaj delili, preživljal najlepše dni svojega življenja. Edino hrepenenje je bilo v mojem srcu: da bi postal vodonosce pri škarpovcih, toda brezobzirno me je odklonil vsegaogočni vitez Rok Grenka. Pozneje sem opazoval od leta do leta pogubno izpodjedanje nasipov z ravnilom regulirane Savinje in brezbriznost vaštanov, češ, to je stvar države.

In zdaj prihaja vprašanje za vprašanjem. Pisatelj v njem se gotovo bori zoper to izpoved v imenu Njene milosti Publike. Toda žurnalst v njegovi osebi ostaja potrpečljiv in naklonjen. Teko se »izpoved«, ki

pred izidom nove knjige morda res ni odvečna, nadaljuje do konca. Obistnovo, kritika, pisatelj — vsak dobi svoje!

— Kakšen zunanji moment je izprožil nastavek povesti?

— Pred leti sva kramljala s tovarišem Tinom Ravljenom o vsem tem in je navdušeno vzkliknil: »Napiši!« Ni bil to ukaz, ne nasvet. Prešerna želja po ustvaritvi je bila v tej besedi. Leta me je zasledovala, dokler nisem zmetal v zimi 1940-41 vsega tega na papir. To razdobje je bilo doslej najtežje, saj sem bil novinar brez dela v dobrem mirnem času, ko je ležal bel kruh za vsakim očlom. Overture v novo povest brezposelnost — vmes rezki akordi strahotne sestrine bolezni in smrti — pa vendar sem zapisal na Jožefovo 1941: Konec. Pred diktiranjem v stroj — pišem namreč vse s svinčnikom — sem se spomnil nekkih književnih nagrad banske uprave, pa sem riskiral 450 pol papirja za še tri kopije. Zadnji dan natečaja, na dan vpoklica pod zastavo, sem izročil rokopiš banski upravi in res prejel čez nekaj mesecev kot nekniževnik-novinar uradno literarno nagrado.

— Kakšna je vsebina povesti?

— Vsebinska povest! To je najtežje vprašanje, saj sem se počeno potil, ko sem jo bil moral napisati za založnico na četrtiniki pole. Tu velja svetopisemska zapoved: »Vzemi in beri!«

— In problematika povesti?

— To vprašanje me spominja vedno se ponavljajočega proforsorskega vprašanja: »Kaj je mislil in kam je meril ta in ta pesnik pri tem in tem verzu?« — »Eno figo!« bi mi odgovoril blagopokojnik. Cesar ni vedel avtor — to je odkril knjižni mol. Ne da se namreč o teh zadevah tako

govoriti, ker umetnine — to bi naj bil vsak za književnost napisani stavek — niso produkt spekulativno treznega razuma, temveč so rojene iz neke intuitivne nuje. Od

kokoši se učimo prilike! Iz malega zametka globoko v drobnoju se izoblikuje v določenem času jajce. Ko postane godno, sili na svet in devetkrat omedli kokošja reva, preden ga spravi iz sebe. Z veseljem kodajom oznani svetu veselje dogodek. Se glasnejši je navadno ob takšni priliki petelen. V slovu pa je ta razlika, da je avtor ponavadi tih, toliko glasnejši pa je kritik — literarni historik, ki da delu svoj žig, ga opremi s številko in sorto ter ga inventarizira, kakor konfekcijo v štacuni. Ta razvrst javnega mnenja pa je pri nas v splošnem silno površna, slabo podkovana v raznih vedah tako, da pogosto ne loči porcelanskega podložka od pravega jajčeca. Kar ji manjka v znanju, obilno nadoknadi v kričanju in čevkanju. Samo za

primer: Kaj so napravili iz duhovite mišične zgodbe Ivana Preglja »Tabita kumil«? O mistiki ni imel nihče teh samozvancev niti pojma, pa sta padli nadenj obe plati: enim je bil pornograf, drugim blasfemist. Kakor so Platonove ideje senec večnostnih resnic, tako je pisateljsko pero tisti kristal, skozi katerega naj ugre čitatelj v žarki luči svet, ki ga lastno motno oko ne vidi pred nosom in ga tajni in tlači v svoji luži. Neuki pisarji pa pišejo cele skladovnice komentarjev in splejejo stvar na povsem napačni tir. Kako bi se držal za sivo glavo Goethe, ko bi prebral — dolga leta bi prebral — komentarje k »Faustu«. Najbolj me jezi, kadar mi reče na pr. navdušeni čitatelj, kakor se je smejal, čitajoč moje »Padarje«. Namestu da bi se jokali. Mnogo je zlobe v ljudeh, pa jo iščejo povsod. Tu velja izrek: »Niso podobne za slepce, ne modre besede za tupo«. Če je že potreben komentar, ga naj napiše avtor sam. Tvegal bi poizkus in bi položil neke pred izidom knjige po svoje občutno problematiko povesti. Ko bi izšle recenzije, bi šele videli, kako daleč narazen so stvaritelji od tistih, ki čredijo našo literaturo. O problematiki torej morda post festum.

— Kaj sodite o razvoju in značaju naše kmečke povesti?

— V starem periodičnem tisku imamo lepe zasnove kmečke povesti, danes pa je naša kmečka povest šele v povojih in nimamo enega dela, ki bi ga lahko postavili ob bok recimo Češki žurnalistični literaturi. Kje so vzroki temu, ne bom tukaj našteval. Vsekakor pa je to prav značilno za tako izrazito kmečki narod kakor smo Slovenci, ko se držki iz ministra in visokega finančnika hlevski gnoj na čevlju. Ena glavnih hibi naših tako zvanih kmečkih piscev je grobo nepoznanje sižeja. Mar je, lepo vas prosim, kmečki pisatelj tisti gospod, ki je hodeval ob nedeljah po gorenjskih gostinah, vlekaj na uho kmečko besedo in si zapisoval fraze v notes, da

je nato napisal »sijajno uspele in globoko občutno kmečko povest« — ... — Se za suštarijo niso dovolj samo dreta, urbsani in podplati. Če bi rekel takšnemu sušmarju suštar, bi bil upravičeno užaljen — slednji. Kmet in njegovo tako pestro življenje tičita v naših kmečkih povestih kvečjemu kakor krivci za gorenjskim klubokom. In nič več! Poznam samo dva resnična sodbna, žal anonimna, kmečka pisatelja: So-tečana iz »Domovine« in nekakega že nerodnega Grivskega iz »Domoljuba«. Drugo prištevam kvečjemu k »literaturi«. Pri nas se vse preveč pisari, toda premalo piše. Če prepovedujemo pozitivni zakoni po vsem svetu kaljenje nočnega miru in druge nevesčnosti, mislim, da bi se moral najti tudi paragraf, ki bi ščitil narode pred slabo literaturo sploh in ne samo pred pornografijo...

Starejši in mladi umetniški rod

Prof. Ivan Vavpotič

o impresionistih in novi umetnosti

Ob priliki torkovega vodstva na razstavi Mušič-Sedej-Zonič v Jakopičevem paviljonu je spet spregovoril prof. Ivan Vavpotič nekaj načelnih besed o vprašanih naših upodablajočih umetnosti. Tokrat se ni bavil z odnosom občinstva do umetnosti (glej »Jutro« z dne 24. nov. t. l.), marveč je postavil v ospredje vprašanje našega mladega umetniškega roda.

Omenjajoč uvodoma sočasnost dveh razstav: te v Jakopičevem paviljonu in Pavlovcve pri Odersnelu, je povzal občinstvo, da si ogleda tudi Pavlovcve razstavo, o čije izrednih kvalitetah je globoko prepričan. Ta ogled — je dejal — vas bo samo utrdil v sodbi, da naše sodobno slikarstvo po svojih najvidnejših predstaviteljih, kakor sta od starejših generacij A. G. Kos in Franc Pavlovec, od mlajše pa tu prisotna Zoran, Mušič in Maksim Sedej, ki se

Naročnikom 'Dobre knjige'

Te dni bo kot tretji roman »Dobre knjige« izšlo slajno delo nordijskega pisatelja Trygve Gulbrandsena »In večno šume gozdov«. V svetovni literaturi si je pridobil ta roman častno mesto, pa smo pričani, da bo ugajal tudi našim čitateljem in še bolj upravičil naslov, ki smo ga dali naši novi zbirki: Dobra knjiga.

Z Gulbrandsenovim romanom bo zaključeno prvo četrtletje »Dobre knjige«. Drugo četrtletje bomo otvorili z enim najpomembnejšim del modernega italijanskega pisatelja Arnalda Fraccarolija, katerega napete romane z užitek čitajo stotisoči ljudi v Italiji in drugod. Roman, ki bo izšel v naši zbirki sredi januarja, nosi naslov »Belline in obravnava razgibano življenje slavnega italijanskega skladatelja Vincenza Bellinija, s katerim nas pisec vodi križem Evrope sredi preteklega stoletja.

Sredi februarja bo izšel roman znanega mojstra v obdelovanju eksotičnih snovi Jacka Londona »Jerry z ot kova. Popelje nas v poznane pokrajine tihomorskih otokov, kjer se odigrava prav sedaj novo poglavje svetovne zgodovine.

V prvi polovici marca bo kot tretja knjiga drugega četrtletja izšel roman slovitega danskega pisatelja Jensa Jacobsena »Borba z bogovi«. Roman nas bo povedel na tri stoletja nazaj v dobo, ko beleži zgodovina prve početke civiliziranega življenja in kulturnega ustvarjanja v Evropi.

V aprilu in slednjih mesecih bodo v »Dobri knjigi« izšli odlični in napeti romani nadaljnjih priznanih piscev, med prvimi romani Pirandella, Bromfielda, Nore Lofts itd.

Sloves vseh teh piscev jamči, da bodo njihovi romani tudi med slovenskimi čitatelji sprejeti z veseljem in odobravanjem ter bodo še bolj razširili priljubljenost naše »Dobre knjige«. Najboljši dokaz za to priljubljenost je dejstvo, da je Mire Pucove roman »Tiha voda« že v celoti razprodan in niti broširanih izvodov ni več na razpolago ter da je prav tako razprodana

tudi vezana izdaja Knitlovega »El haki-ma«, katerega imamo na zalogi le še nekaj izvodov. Zato novih naročnikov za »Tiho vodo« ne moremo več sprejemati, za Knitlova roman pa le še v broširani izdaji, dokler bo še na razpolago. Vsi romani DK se namreč tiskajo le v omejeni nakladi, ki je v skladu s številom naročnikov, ker nam je le na tak način omogočena izredno nizka cena, po kateri se knjige oddajajo naročnikom DK.

Iz enakega razloga smo postavili pravilo, da se vsak naročnik obveže za odjem najmanj treh zaporednih knjig. Onim naročnikom, ki so se naročili na Dobre knjige že s prvim romanom, »Tiho vodo«, potече torej sedaj, ko prejmejo še Gulbrandsenov roman, ta trimesčna doba. Zato prosimo vse one med njimi, ki iz kakršnega koli razloga na Dobre knjigo ne morejo ali ne morejo biti več naročniki, da nam to sporoče najkasneje do konca decembra. Od kogar do tega časa ne bomo prejeli od-povedi, ga bomo smatrali za naročnika DK tudi za naprej, dokler naročbe en mesec popreje ne odpove.

Pogoji za naročbo ostanejo nespremenjeni. Romani DK se lahko naroče v dveh izdajah: broširani ali pa v platno vezani in tiskani na boljšem papirju. Mesečna naročnina, ki odgovarja ceni za eno knjigo, znaša za naročnike, ki so ob enem naročniki »Jutra« ali »Slovenskega Naroda«, 8 lir za broširano in 18 lir za vezano izdajo, za ostale naročnike pa 9 lir za broširano in 20 lir za vezano izdajo.

Naročnina se plačuje upravi »Jutra« in »Slovenskega naroda« (Narodna tiskarna) ali pa inkasantom teh listov. V upravi naših listov dobite tudi vse željene podrobne informacije.

Prosimo vse naročnike, da nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče in da pripravijo našo zbirko v krogu svojih znancev in prijateljev.

»DOBRA KNJIGA«

večuje trak epizode in besedilo, ki bi jih ameriško občinstvo le težko prebravilo. Film so nazadnje prepovedali.

• Pritlikavel se bodo organizirali. Statistike pravijo, da živi na svetu v celem 56.000 pritlikavcev. Raztreseni so po različnih krajih in zdaj je nekaterim prišlo na misel, da bi se po vojni ustanovilo posebno mesto pritlikavcev, ki bi bilo privlačno za tujski promet. Budimpeštanski pritlikavec Julij Gont je sprožil misel, naj bi se pritlikavci po vojni združili v skupno naselbino in pravi, da je našel med enakovrstnimi dovolj odziva, da se bo njegova zamisel lahko uresničila.

IZ LJUBLJANE

u— Nova grobova. Umrla je soproga ti-skarniškega ravnatelja ga. Toni Štruklje-va, po rodu Jankovičeva. Zapušta sopro- ga in drugo sorodstvo. Pogreb blage rajn- ke bo v soboto ob pol 15. iz kapele sv. Nikolaja na Zalah k Sv. Križu. — Za ved- no je zatisnila svoje oči soproga posestni- ka in bčvega mesarskega mojstra ga. Ma- rija Burja, rojena Bozovičarjeva. Za njo žalujejo soprogo, trije sinovi, 4 hčerke in drugo sorodstvo. K večnemu počitku bodo rajniko spremili v soboto ob 18. iz kapele sv. Andreja na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojnikom bomo ohranili blag spomin, užaloščenim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— Poročila sta se 8. t. m. g. Franc Ka- čar, trgovec v Zg. Siški, in gđ. Hlber Slavka, hčerka znanega fotografa v Ljub- ljani. Bilo srečno!

u— Sončni dnevi se nam proti sredi de- cembra vrstijo dalje. Ponoči sicer tempe- ratura še vedno pada, toda ker so dnevi jasni, ima sonce še nekaj moči in se oza- račje prijetno ogreje, tembolj, ker ni vetra. Po jutranji temperaturi —4,2° C se je živo srebro v četrtki povzpelo na 8° C nad ni- clo. Ponoči je spet zmrzovalo in večerj jutraj je Ljubljano, kakor že običajno vsa zadnja jutra, zalivala megla; slana je le- žala precej na debelo in živo srebro je sta- lo na —4,4° C. Barometer pa je poleg me- gle še za nadalje napovedoval lepo vreme. In res se je megla v dopoldanskim urah spet dvignila in nam je z jasnega neba vse do večernih ur sijalo sonce.

u— Društvo Kazino bo imelo svoj redni občni zbor v ponedeljek dne 28. decembra 1942 ob 17. v prostorih Narodne tiskarne v Ljubljani, Pucinijska ulica št. 5-II, z naslednjim dnevnim redom: 1. poročilo in predlogi ravnateljstva, 2. odobritev računov preteklega leta, 3. poročilo in predlog revizorjev, 4. volitev 7 članov ravnateljstva, 5. volitev 2 revizorjev, 6. določitev članarine, 7. odločitev o event. samostojnih predlogih, 8. sklenitvi. Vsi člani društva so vabljeni, da se ob 18. uri zbirajo v sobi, ki jo vodi v nedeljo ob 11. uri na raz- stavu Mušič — Sedej — Zonč v Jakopi- čevem paviljonu.

u— Opozarjamo na ponovitev III. sim- foničnega koncerta, ki je bil izvajan v po- nedeljek dne 7. t. m. in bil deležen največ- jega zanimanja ter tudi priznanja. Pono- vitev koncerta bo v ponedeljek 14. t. m. ob 18. v veliki uniojski dvorani. Izvajal se bo celotni spored: Rossini, Grieg, Lajovic, Dvořák. Kot solist bo sodeloval tudi po- pianist prof. Anton Trost. Dirigent Drago Mario Šijanec. Vstopnice v knjigarni Glas- bene Matice.

u— Zdrženje kmetovalcev opozarja vse one kmetovalce, ki so se prijavili za pro- putnice v svrhu obdelave polja, da se čim prej zgledajo v pisarni Zdrženja in dvig- nejo dovoljenja.

u— Vse služkinje in drugi hišni posli so vabljeni na sestanek, ki bo v nedeljo, dne 13. decembra ob pol 4. v dvorani Pokra- jinske delavske zveze na Miklošičevi cesti 22 (Delavska zbornica). Na sestanku bo važno predavanje o socialni zaščiti hišo- gospodinskih poslov, tako v slučaju odpu- sta, boleznih, brezposelnosti, dopusta, od- pravnine, plače itd. Pridite v obilnem šte- viu in povabite tudi svoje tovarišice. Od- bor Sind. hišnih poslov.

u— O vrabcu kot škodljivcu so zavzeli stališča tudi naši »adjarji in vrtnarji v svojem strokovnem glasu. M. Humeč je napisal članek, kjer izjavja med drugim: Tehnična škoda in koristi se tudi za opa- zovalca, ki s'cer nima z vrhom nobenega opravka, negiba bolj v breme vrabcu. Pri nas pozimi sploh ne moremo krmiti kor- istnih ptic ker se vsake kreme polaste vrab- in jo v kratkem pospravijo, deloma pa raz- tepejo. Škoda zlasti občutimo na raznih vrtnih sadežih v rani pomladi (grah, so-

In una base aerea italiana: bombe di grosso calibro in attesa di essere impiegate — V nekem italijanskem letalskem oporišču: bombe velikega kalibra čakajo, da jih bodo uporabili

lata in še marsikaj). Pa to bi že nekako prenesli in vzeli na račun njegovega ko- ristnega udejstvovanja ob času valjenja. Neprimerno večjo škodo nam domači vrab- ec prizadene s tem, da s svojo predrzo vlijvostjo in kritičnostjo prežene od hiš in bližnjih sadovnjakov najkristnejše pti- ce, kakor so senice, škinkovci in še mnogo drugih. ki se, ako imajo mir, tako rade za stalno naselijo po sadovnjakih in vrtovih v bližini hiš. Škoda, ki jo dela domači vrab- ec, se še vse premalo cenjuje.

u— Prigode nagajivega Bobija so prav- kar izšle v založbi knjigarne Tiskovne za- druge. Je to pravi pustolovski, humoristi- čen »roman« za najmlajše bralce, ki vam bodo hvaležni za napeto zabavo iz 3. knji- ge zbirke »Polica za male«. Knjiga je bo- gato ilustrirana in se lahko uporablja za barvanje slik. Okusna oprema in lep tisk sta še posebej priznanja vredni odlični te vsele slikarice.

u— Šolske konference so minule. Star- ši, ki hočejo, da se bodo njih otroci — gim- nazijci, trgovska šola in akademija ljud- ska šola — stalno učili pod nadzorstvom v toplih prostorih (razlaga, izpraševanje, poprava nalog itd.), naj jih vpšejo v Ko- repetitorij, Mestni trg 17/I. Važno tudi za- dijake, ki se vozijo in privatiste.

u— Mestno ljudsko kopališče v Kolo- dvorski ulici je odprto od 9. do 12. in od 15. do 18. Med popoldanskimi urami je namre- teba kopališče dobro prezračiti, osna- žiti in presušiti, obenem je pa treba spet segreti vodo v kotlih za popoldanski obisk kopalcev. Zaradi vedno velikega obiska mo- ra biti kopališče vedno v zdravstveno ne- oporečnem stanju, kar bi pa ne bilo mo- goče, če bi bilo odprto ves dan. Zapreti je pa treba kopališče zvečer že ob 18. uri, da ga je mogoče temeljito osnažiti in pri- praviti za naslednji dan.

Iz Hrvatske

Razstava fašistične knjige v Zagrebu. V soboto 5. t. m. je bila v Zagrebu odprta razstava fašistične knjige, ki jo prireja od- poslanstvo Fašistične stranke v sodelova- nju z Zavodom fašistične kulture. Razsta- va je razdeljena v več oddelkov. V prvem prikazuje začetke zgodovine in nauk o fa- šizmu, v drugem fašistično državo, v tret- jem kolonialno politiko, v četrtem kultu- ro in znanost, v petem italijansko enciklo- pedijo, v šestem so prikazani italijanski časopisi, sedmi oddelček pa je posvečen ita- lijanski industriji.

Obnova zagrebške stolnice. Poročali smo že, da so dela za obnovo zagrebške stolnice v polnem teku. Odbor za obnovo prejema stalno darove ustanov in zaseb- nih, da bi bilo delo čim prej končano. Najbolj pa se je izkazala vlada, ki je po- klonila za obnovo stolnice 2 miliona kun.

Zagreb dobi komunalno akademijo. Ka- kor drugod v inozemstvu, je začela tudi zagrebška občinska uprava posvečati naj- večjo pažnjo strokovni izobrazbi svojih uradnikov. Župan Ivan Werner se bav- z načrtom za osnove stalnih komunalnih

tečajev, ki naj bi se pozneje pretvorili v komunalno šolo. S to nalogo je poveril dr. Franja Benzeza. Prve priprave so že končane. Tečaj je vrste vrste leto. Pravkar se vrši tečaj za pripravo mladih uradnikov za polaganje praktičnega uradnega iz- pita. Obseguje ga 152 slušateljev.

Prof. Rudolf Zaplata umrl. V najlepši življenjski dobi 42 let je v Sarajevu pre- minil ravnatelj Hrvatske Državne tiskarne prof. Rudolf Zaplata. Napisal je več znan- stvenih knjig in razprav.

Knji dob nov vodovod. Glavno ravna- teljstvo za javna dela v Zagrebu je odo- bril 6 in pol milijona kun za rekonstruk- cijo starega vodovoda v Knjnu. Nove cevi bodo dajale 16,7 litrov vode v sekundi na- mesto dosedanjih 6 litrov. Ko bo dograje- na jadranska proga, ki se bo prav v Knjnu priključila progi Zagreb-Split, bo postal Knjin križišče važnih železnic.

Proslava 5. decembra. Po odredbi pro- svetnega ministrstva so bile 5. decembra na vseh hrvatskih srednjih in meščanskih šolah in učiteljskih proslave v spomin pa- dih hrvatskih vojakov, ki so na ta dan leta 1918 na Jelačićevem trgu v Zagrebu dali svoje življenje, ker so se uprli pod- jarmljenju hrvatskega naroda.

Proslava 80-letnice pevskega društva »Kola«. Zaradi vojnih razmer je sklenilo pevsko društvo »Kolo« proslaviti svoj ju- biljeo na skromen način. V ponedeljek 14. t. m. bo v Državnem gledališču koncert s sodelovanjem Filharmonije in pravkov Opere gđ. Srebrneke Jurinac, Ivana Francja in Tomislava Neralica. Jubilejna skupščina bo v soboto zvečer, kjer bodo izročena zaslužni članom odlikovanja. V nedeljo bo pevska tekma, ki jo prireja Hr- vatska pevska župa »Lisinski« za zagreb- ške pevske zore.

Zagrebški »Merkur« ima 14.863 članov. Nameščenjsko zavarovalno društvo Mer- kur v Zagrebu je nedavno podalo bilanco za čas od ustanovitve NDH, do konca lan- skega leta. Povprečno število članstva je znašalo v tem času 14.863 zavarovancev. V primeri s prejšnjim letom, ko je število članstva znašalo 25.458, je zaznamovati precejšnji padec, toda treba je poudariti, da je bilo delovanje »Merkurja« raz- širjeno na vse področje bivše Jugoslavije. Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala 73.05 kune. Zdravniških pregledov je bilo v omenjenem razdobju 134.656, član- nov pa je umrlo 67 moških in 7 žensk. Pov- prečno število delodajalcev se je gibalo okoli 3400.

»Pomoč« na delu. Voditelji in odborniki »Pomoči«, so kaj iznajdljivi. Pri nabiranih akcijah se poslužujejo odkupnih znakov, ki se jim darovalci težko odrečejo. Za tekoči mesec je bilo naročeno 250.000 znakov, ki predstavljajo 10 vrst narodnih noš iz raznih hrvatskih krajev. Za mesec januar bo »Po- moč« izdala znake desetih predsednikov Matice Hrvatske, za mesec februar bo- lo na odkupnih znakih upodobljene cvetlice, marca pa bodo odkupni znaki izdelani v obliki okusnih malih amuletov.

Kronika

• Razstava italijanskega tiska v Španiji. Zavod za italijansko kulturo na univerzi v Oviedu je organiziral razstavo italijanske- ga tiska, ki je bila odprta te dni v navzo- čnosti predstavnikov vseh lokalnih oblastev. Obisk razstave, ki zbujala splošno za- zanimanje, je prav za uvoljivo.

• Požar na Raketu. Pred dnevi je na Raketu nastal požar na žagi Franca Za- garja. Vnel se je zaradi kratkega stika in se je širil z veliko naglico. Vojška ob- last na Raketu je dala, čim je izvedela za nesrečo, na razpolago vojaštva, ki je takoj odhitelo na mesto nesreče, kjer so najprej rešili stroje, nato pa skladišče lesa. Pozne- je so prihiteli na pomoč tudi gasilci iz Po- stumie in iz Logatca. Navzile temu, da so ogenj pogasili, znaša požarna škoda pri- bližno 80.000 lir.

• Železniška nezgoda pri Logatcu. Na železniški postaji v Logatcu se je zaradi napačnega manevriranja primerila želez- niška nezgoda. Nekaj tovornih vlakov je za- vozil v drugi tovorni vlak, ki je stal na istem tiru. Nezgoda je zahtevala tudi človeško življenje in sicer železničarja Lucijana Grila, ki je pripadal železniškemu osebju v Triestu. Krivci nesreče so bili aretirani in pridejo pred sodišče.

• Priznanje sv. Barbare v Idriji. Kakor običajno vsako leto, so tudi letos obhajali v Idriji priznanje sv. Barbare, zaščitnice ru- darjev. Letošnjih slovesnosti so se udele- žili delavci pa tudi meščani v prav obilnem številu. Vodstvo Idrijskega rudnika je raz- delilo po slovesni maši med rudarje darila, katera je Duce naklonil najprirednejšim in najvestnejšim. Slovesnosti so se udeležili predstavniki političnih, vojaških in civilnih oblasti. Inž. Ugo Pellis je obširno poročal o ukrepih Duceja za delavstvo, posebno za rudarje.

• Kovinski drobci v očesu. 32letni mi- zar Karel Godina se je te dni ponesrečil pri delu v Triestu v pristanišču Vittoria Emanuele III. Med delom se mu je zadr- l oko kovinski drobec s takšno silo, da je moral iskati zdravniške pomoči v bolniš- nici Regine Elene.

• Nezgoda mrtvaškega voza. Iz Aveyro- na pri Ženevi poročajo o neobičajni nezgo-

di švicarskega avtofurгона, ki je bil na poti v Milan. Vozilo se je v megli s takšno silo zaletelo v platno ob cesti, da je krsta z mrlcem zletela v velikem loku z voza. Suneč je treščil na cesto tuli vse spre- stvo. Vozáč se je ubil, dva spremljevalca mrtvaškega spreveda pa sta bila hudo po- škodovana.

• Planinska nesreča. Na Raxu se je smrtno ponesrečil monakovski planinec Georg Schmalzgruber, ki se je v spre- stvu svojega tovariša hotel povzpeti na vrh. Schmalzgruberju je na poti zdrsnilo in je pri tem sprožil še snežno lavino, ki ga je povlekla s seboj v globino. Reševalna dela so morali čez noč prekiniti, naslednji dan pa so ponesrečenca našli v snegu m- tvega s hudimi poškodbami na glavi in s polomljenimi udli.

• Velika rudniška nesreča v Turčiji. Po- drobna poročila o katastrofi, ki se je pri- merila v rudniku Songuludaku v Turčiji, na- vajo, da je eksplozija zahtevala 63 mrt- vih in 15 ranjenih, kolikor so jih doslej lahko spravili iz rudnika. Boje se, da bo število mrtvih še naraslo, ker se otkopa- vanje še nadaljuje. Preiskava je lognala, da so se vneli eksplozivni plini, nakar se je zrušila cela etaža.

• Oster nastop proti banditom v Parizu. Zadnji čas so postali pariški banditi sila predrzni. Izdajajo se za organe javne var- nosti in plenijo premožne ljudi. Samo pre- teklo nedeljo se je zgodilo več takih zlo- činov. V Kronštatski ulici je družba ban- ditov oplenila neko stanovanje ter olesna 200.000 frankov v gotovini in za 11 milio- nov frankov dragotin. Sobarico so bandi- ti zvezali in izgnili brez sledu. V stanovanju neke vdove v predmestju so banditi nabrali za milijon frankov dragotin. Pariška po- licija je poostila zasledovanje in je verjet- no, da bo v kratkem dvignila banditske družbe iz skrališč.

• Prepovedan film. Po vesteh iz Stock- holma, je bilo v Ameriki prepovedano pre- dvajanje precej dolgega filma, ponszaja- jočega podvige britanske mornarice v se- danji vojni. Cenzurni urad Zedinjenih drž- av je prvotno oobril predvajanje tega filma, pozneje pa so prišli na misel, da

jima pridružujejo kot slikarji odličnih kvalitiet še Kregar, Mihelič in Omersa — stoji na višini, ki v ničemer ne zaostaja za višino naših toliko slavljenih prvih impres- ionistov.

Ali ni nekoliko drzna trditve, da stoji na isti višini, kakor naši slavni »Savani«, Mušič, Sedej in Pavlovič? Saj meji skoraj že na blasfemijo, če kdo meni, da bi mo- gli ti mlečnozobi fantje doseči višino umet- nostnih oltarjev, na katere so Slovenci po- stavili svoje umetnostne svetnike, ali bo- lje: na katere jih je postavil cel rod naših umetnostnih kritikov in zgodovinarjev od Izidorja Cankarja do Stanka Mikuža? Res je: bila je to naša prva avantgarda, bili so p. onirji moderne umetnosti med Slovenci, pa so si počeno zaslužili sedanje pozno čašenje. Toda od tega je že štirideset let. Med tem se je z drugimi duhovnimi vred- notami zasukala in spremenila tudi naša likovna kultura.

Ze 1. 1919., je dejal prof. Vavpotič, ko smo po končani vojni pripravljali v Parizu veliko razstavo slovenske, hrvatske in srbske umetnosti, mi je dejal znameniti hr- vatski slikar Ljuba Babič: »Vaši impresio- nisti so sijajni dečki, škoda le, da ste Slo- venci s tem vašim impresionizmom prišli pet in dvajset let prepozno«. Zares, čas nas je prehiteval. Prihajale so mlade ge- neracije in trkale na vrata, ki se niso ho- tele odpreti. Izprva so nastopili, nekako pred 20 leti, z velikim krikom in truštem ekspresionisti. Približno pred 10. leti so jim sledili Neodvisni in tudi naskakovali bari- kade, ki jih je postavil naš impresionizem; napravili so, da se izrazim v žargonu na- ših dni vanje bolj ali manj globoke vdore A vse ni nič pomagalo: budni kerubi impresionizma so raz visoko katedro z eseji v revijah in članki v dnevnikih vseskar umeli »zaphahnti« te vdore. Umetnostna kritika se še dandanes bolj ali manj trdno oklepa prejšnje umetnostne ideologije. Vzporedno z njo je šla tudi usmerjenost naših likovno-umetnostnih konsumentov. Prav zaradi tega, je nadaljeval prof.

Vavpotič, ni uspelo niti najpomembnej- šim v naši mladi umetniški generaciji, da bi bili zasedli tako mesto, kakor jim gre po njihovi vrednosti. Govornik je pokazal to na cenah, ki jih zahtevajo za svoje si- like mladi kvalitetni umetniki; primerjal jih je s cenami, za katere prodajajo svoja dela impresionistični mojstri.

Umetnine pa niso kakor pisemske znan- ke za filatelista, ki z njimi baranta — je vzkliknil prof. Vavpotič. — Prave umet- nine, se pravi, res kvalitetna dela so vred- nota ne glede na žig ali avtorjevo ime. Ni avtorjevo ime tisto, kar določa vrednost neke slike, marveč prihaja nje vrednost od notranje t. j. izrazne in zunanje, t. j. teh- nične kvalitete. Tiste, ki se love samo za imena, bi se drznili prostodušno vprašati: Kdo izmed slovenskih slikarjev pa se je povzpelo do res mednarodnega, t. j. svetov- nega ali vsaj evropskega slovesa, tako da bi šlo njegovo ime vsaj v polknihih krogih ali v krogu zbirateljev umetnin od ust do

ust? Tak sloves uživa med južnoslovanski- mi umetniki edini Meštrovič. Kje imamo mi slikarje, ki bi bili znani po svetu tako kakor na pr. Italijani Senerini, Casorati, Cara, De Siris, ali kak Picasso, Matisse, Derain, Vlaminek in toliki drugi? Ne, prav vsi od prvega do zadnjega smo le lokal- ne, slovenske veličine, tega ali onega še poznajo v Zagrebu ali kje drugje, omenja- jo ga v tem ali onem leksikonu, a to je vse. Če se je kdaj komu posrečilo, da je sam ali skupaj z drugimi razstavljal v ino- zemstvu, je bil v tamošnjem umetnostnem svetu samo muha enodnevica. V tem sve- tu pa veljajo le trajne in rastoče vrednote.

In če je tako, kakaj potem tako diferen- ciranje v domačem krogu, diferenciranje, ki ni ne utemeljeno in ne opravičljivo? Čemu se rabijo silni superlativi samo za nekatere svetnike v kolektarju, medtem ko za druge, ki niso v resnici nič manjši od onih, ostaja nekaj skromnih vrstic silno razredčene pohvale? Čemu se plačujejo ta-

ko visoke cene za sicer res zelo kvalitetna, a včas tudi povprečna dela naših starejših mojstrov, mlade pa, najsi ustvarjajo še tako kvalitetno, odpravljajo z dobrimi na- sveti za bodočnost in s kakim drobižem?... Lepo je, je dejal prof. Vavpotič ob skle- pu svoje uvodne besede, in vse priznanje gre narodu, ki je razumel veliko in poži- rovalno delo svojih pravih umetnikov-pio- nirjev, kakor so bili pri nas impresionisti, in jih je nagradil s slavo in čaščenjem ter jim omogočil tudi v gnotnem pogledu vsaj skromno življenje. Treba pa se bo zavzeti tudi za druge, za mlade. Minevajo in sle- de si leta, minevajo in slede si ideje. Pri- hajta mladina in zahteva svoje. Napravite ji prostor, na soncu, medtem ko se odpi- rajo grobovi starih pokolenj! Dajte jim ta prostor, tistim, ki so ga vredni; pope- ljite jih v svetle hrame razumevanja in hvalečnosti!

Na to je prof. Ivan Vavpotič povedel poslušalce od slike do slike in tolmáčil pri vsaki nje kvalitete, označujoč tudi na splošno umetniški pomen Zorana Mušič- a, Maksima Sedeja in Jovana Zonič- a. Razlagalčeva strokovnjaška beseda je pokazala na konkretnih primerih, v koliko drži njegova uvodna teza, da je kvaliteta slike neodvisna od imena ali generacijske pripadnosti in da je spoznavanje kvalitete velika naloga vsakega ljubitelja in zbira- telja umetnosti. Zakaj, minevajo toliki raz- ločki in spori, resnična umetnost pa ostaja v vsej meni časa in okusa.

ZAPISKI

Valvasor

Nemška akademija je priredila v četrtlet- zvečer v Unioinu predavalni večer. Name- sto zadržanega prof. dr. Hilleja iz Zagreba, ki je nameraval predavati o pisatelju Hansu Grimmju, je nastopil s predavanjem o Val- vasorju prof. dr. Heinrich S w o b o d a, se- danji vodja ljubljanskega lektorata Nemške akademije.

Predavatelj je v daljših, lepo zaokroženih in stvarnih izjavah orisal življenje, ose-

nost in delo velikega zgodovinarja naše de- žele J. V. Valvasorja. Prikazal je poslušal- cem njegova mlada leta in študije, šestletno popotovanje po svetu, ki ga je bilo privedo tudi v Tunis in v libijsko puščavo, nato pa njegovo naselitev na gradu pri Litiji, od koder je poslej smotno, z veliko izkuše- nostjo in širokim znanjem proučeval pri- rodne, zgodovinske in narodopisne značil- nosti Kranjske in njenega ljudstva. Ta po- toomec obogatitih prisiljenec iz Bergama v Italiji, fevdalni gospod po pridobitnem plemstvu in položaju, je imel v svojem gra- du knjižnico, ki je šela za tiste čase ve- liko številno zvezkov: 10.000 (to knjižnico je po Valvasorjevem obubožanju kupil zagreb- ski škof) in imenito zbirko hakovozov z 9000 listi; poleg tega je imel numerizirano in mineraloško zbirko ter zbirko fizikalnih in astronomskih pripomočkov. Iz svojega gradu je delal pogoste znanstvene ekskur- zije po širni kranjski deželi, zbiral doku- mente, proučeval prirodu in ljudsko življe- nje. Doma je imel posebne ilustratorje, ki so pripravljali slike za njegove spise. Predavatelj je na drobno prikazal postanek in razvoj ter označil poglobitno vsebino štirih foliantov Valvasorjevega najpomembnejše- ga dela »Die Ehe des Herzogthums Krain« ter poudaril predvsem pomen narodopisne- ga zvezka, ki je ohranil potomstvu živo po- dobo življenja našega ljudstva v 17. stolet- ju. S tem delom si je pridobil J. V. Valva- sor nesmrtno ime. Veliki strožki z izdaja- njem knjig in razne neprilike so naposled prisilile vrliga kronista in raziskovalca, da je prodal svoj grad, hišo v Ljubljani in dra- goocene zbirke, plod tolikoga zbirateljskega truda, in se preselil v Krško, kjer je soraz- merno mlad (star 53 let) zatisnil trudne oči.

Predavatelj se je ob koncu dotaknil tudi odmevov Valvasorjevega dela, literature o njem, ter njegovega kulta, ki združuje Slo- vence in Nemce. Občinstvo ki je prisostvo- valo predavanju, je nagradilo g. prof. dr. S w o b o d a za njegova temeljita izvajanja s hvalečnim aplavzom.

Zoran Mušič, Ribe (tlihožije)

Delavnost Dopolavora v Italiji

Medkrajinski dopolavoristični pregled zajčereje v Foggii. Nacionalni predsednik Dopolavora in nadzornik Fašistične Stranke Dino Gusatti Bonsembiante je 25. novembra t. l. otvoril v Foggii medkrajinski dopolavoristični pregled zajčereje, ki je trajal pet dni. Misel za prireditve razstave enega izmed najbolj važnih avtoritativnih pridelkov je dala poljedelsko ministrstvo, a jo je uresničil Dopolavoro ob sodelovanju Osrednjega urada železniškega Dopolavora, zootehnične gospodarske zveze in Zveze kmečkih gospodinj. Razstava je bila prirejena v veliki dvorani, kjer je bilo postavljenih na ogled več sto plemenitih zajcev. Obenem se je vršilo posvetovanje za ojačanje dosedanjih prizadevanj na tem polju. Na razstavi je sodelovalo 20 pokrajinskih ter mnogo železniških in tobačnih Dopolavorov. Zveza kmečkih gospodinj in večje število zasebnih razstavljavcev iz pokrajine. Razdeljenih je bilo tudi mnogo nagrad v skupni vrednosti 17 tisoč lir, en pokal in več drugih koristnih predmetov.

Dopolavoro za pospeševanje lova. S privolitvijo poljedelskega ministrstva je Dopolavoro uresničil zamisel, ki bo mnogo koristila lovcom. V bližini Foggie so uredili 300 ha obsegačo lovišče, na katerem se bodo lahko udeleževali krajevni dopolavoristični lovci. Za novo lovišče sta imela največ zaslug predsednik Pokrajinskega Dopolavora in načelnik Pokrajinskega poljedelskega nadzorništva v Foggii.

Brošure o »Dopolavorističnih poročnih potovanjih«. Pred dnevi so bile vsem Pokrajinskim Dopolavorom in uradom za razširjanje in obveščanje dostavljene brošure o »Dopolavorističnih poročnih potovanjih«. Zvezki vsebujejo navodila in predpise o ugodnostih, ki jih nudijo članom ta potovanja.

Nova postojanka. Eksc. Prefekt in Zvezni Tajnik sta v Pavli izročila svojemu namenu medpodjetniški Dopolavoro poljedelskega konzorcija in poljedelske zveze, ki šteje preko 500 članov. Nova postojanka je v središču mesta in ima okusno opremljene prostore, dvorano z biljardom, čitalnico, bar, kuhinjo in jedilnico, ki je namenjena prebivalstvu. Voditelji Dopolavora so določili, da so na dan otvoritve prešli vojni ranjenci, ki se zdravijo v vojaški bolnišnici, brezplačno hrano. Vrti tovaršarji so bili sprejeti nad vse prisrčno in so obedovali v družbi dopolavoristov uradnikov in delavcev. Otvoritev se je začela in je bila zaključena s pozdravom Duceju in s sviranjem državne himne.

Nova menza Dopolavora v Forliju. Nova menza podjetniškega Dopolavora »Saom Sidace« v Forliju je v polnem obratu in jo dnevno obiskuje okrog 1300 delavcev, ki za malenkosten denar dobe juho, testenine ali riž in zelenjavo. Ustanovitev nove jedilnice za delavstvo je žela živo priznanje. Ker je prva taka naprava večjega obsega v tem mestu, so se otvoritve udeležili župan, Zvezni Tajnik, vicekvestor, Pokrajinski tajnik Dopolavora in vsi predstavniki podjetniškega Dopolavora. Po otvoritvi je delavstvo na poziv Tajnika Stranke oddalo pozdrav Duceju.

Pregled potrebščin za taborene. Zveza za izlete in »Ljudske počitnice« sta poslali vsem pokrajinskim Dopolavorom okoliščino, da bi jim poslali točen seznam potrebščin za taborene, ki so v njihovi posesti, in potrebščin, ki jih imajo podjetniški, medpodjetniški, državni in občinski Dopolavori. Pokrajinski Dopolavori pridno zbirajo potrebne podatke.

Na polju avtarije. Z zvezo trgovcev in Nacionalnim Sindikatom ustanov za seme je bil dosežen sporazum glede pripravljanja zavitkov s semeni za »vojne vrtove«. Sporazum je bil tudi dosežen z ministrstvom za poljedelstvo in gozdove glede pravih »vojnih vrtove«. Podjetniški Dopolavoro »Dinamitificio Nobels« v Pratola Pelicini v pokrajini Aquila je pridelal v svojem vrtni, ki so ga obdelali dopolavoristi, 180 stotov žita. Podjetniški Dopolavoro »Scotti Broschi« v Novari je ob zaključitvi tečaja za krojenje in šivanja otvoril razstavo izdelkov sodelujočih dopolavoristov. Pokrajinski Dopolavoro v Litteri je odklopal občinski Dopolavoro v Priverno, ki je zmagal v II. natečaju za zbiranje kovinskih ostankov v I. XX.

Flume za tovaršarje v živo-zelenem. Otvoritev vojaške okrepčevalnice ima za Flume izreden pomen. Flume je za borce poslednji rok domovine, ki ga posetijo po dolgih in trdih mesecih odsotnosti, in zadnji kot Italije, kjer pustijo svoja čustva, preden odpošujejo. Z novo pridobitvijo bo mesto še dražje borem. Zamisel za novo okrepčevalnico je dal Eksc. Prefekt Carnara, uresničila pa jo je Intendenza Civile v Susaku, ki je dala na razpolago sredstva. Oskrbujeta pa ga ženski fašisti Carnara in Pokrajinski Dopolavoro. Okrepčevalnica, ki je na kolodvoru, obsega vrsto stavb in paviljonov, kjer so jedilnica, dvorana za bivanje, soba za pisanje in čitalnica, spalnica, zdravniška ambulanta, shramba za prtljago in drugi prostori, ki so med seboj povezani s hodniki in terasami. V veliki in svetli jedilnici je nameščen radio. Kuhinja je dobro založena z vsakovrstnimi jedmi in piščanci, ki jih med vojaške brezplačno dele neutrudljive tovaršarice ženskega fašija. Tudi ostali prostori so zračni in svetli. Knjižnica je zelo bogata in ima tudi mnogo časnikov. Okrepčevalnico dopolnjuje lep vrt z rimskimi podom, železnimi mizami in stoli. Spalnica ima 80 postelj. Nadalje so še sobodone in smotrno urejene umivalnice, prhe in brivnica. Zdravniška ambulanta ima tudi lično čakalnico. Skratka, pri gradnji okrepčevalnice niso ničesar pozabili.

Za družine vpoklicancev. Pokrajinski Dopolavoro v Fiume je priredil vrsto predstav pester umetnosti za družine vpoklicanih pod orožje. Pri razdeljevanju vabil za predstave so si prizadevali, da bi bile obveščene res vse družine, ki imajo moč v živo-zelenem. Reditijsko službo v gledališču so vršile fašistične žene, ki so obdarujele prisotne otroke.

Simpatična manifestacija v prid nemškimi ranjencem. Pokrajinski Dopolavoro v Fiume je s sodelovanjem Urada bojnikov in Zveze Fašijev pogostil okrog 420 nemških borcev, ki so se po okrevanju dobi, ki so jo preživeli v Abaziji in drugih krajih carnarske obale vrtni v Nemčiji. Pred odhodom so nemški tovaršarji izrazili svojo hvalčnost fašističnim osebnostim, ki so s tako ljubeznivostjo skrbeli zanje za časa bivanja ob Carnaru.

Za pomoč ostapelim v vojni. Sportni Dopolavoro »Minerva« v Parmi je med svojim

članstvom nabral 550 lir za Italijansko zvezo slepih v Firenci. Dopolavoristi so na ta način jasno dokazali, da čutijo s tistimi, ki so toliko žrtvovali za domovino.

Dopolavoro v Lonigu za bojovnike. Pokrajinski Dopolavoro v Lonigu je razdelil po trafikah posebne zabojčke, ki so namenjeni nabiranju cigaret za vojaške, a pred hišo Fašijev so postavili zaboj, kamor bo kdor koli lahko dal knjige in ilustrirane časnike, ki bodo sprotili odposlani raznim poveljstvom borečih se čet. Vsi prebivalci z velikim nadšenjem sodelujejo pri tej zbirki, saj so uverjeni v zmago.

Umetnostna razstava iz vojne dobe. Medpodjetniški Dopolavoro Ansaldo SIAC v Genovi, ki si na vse načine prizadeva, da bi se njegovi člani čim bolj izkazali, je pred dnevi priredil posebno razstavo, na kateri so postavili svoja dela na ogled slikarji, kiparji, risarji in fotografi, člani Dopolavorov v pokrajini. Na razstavi je bilo 281 umetnin od 400, kolikor jih je bilo predloženih. Sodelovalo je tudi mnogo dopolavoristov pod orožjem.

Pokrajinski tečaj za strojeplasje. Pokrajinski Dopolavoro v Alessandriji in »Dopolavoro 17. maja« sta priredila 30. novembra 1. pokrajinski strojeplasi tečaj, ki so se ga udeležili člani in članice OND iz pokrajine. Med najboljše so bile razdeljene bogate nagrade.

Razstava v Triestu. Triestinski medpodjetniški Dopolavoro trgovske mornarice je tudi letos priredil letno razstavo likovne umetnosti in fotografije, ki je med najlepšimi in najstarejšimi dopolavorističnimi manifestacijami. Na letošnji razstavi so bile razstavljene slike, kipi, karikature, vzorci dekorativne umetnosti, ženska ročna dela in fotografije. Največ je bilo slik. Nekatere umetnine imajo veliko vrednost. Razstavo je obiskalo izredno veliko število ljubiteljev umetnosti.

Prvi telovadni tečaj dopolavoristov v letu XXI. V Turinu je bil pred kratkim zaključen 1. dopolavoristični telovadni tečaj v I. XXI. ki ga je priredil Pokrajinski Dopolavoro iz Novare. Prireditve, ki ji je predsedovala nacionalna nadzornica ženskih dopolavorističnih sportov, se je udeležilo kakih 200 članic iz plemontskih pokrajin. Na tekmah sta se najbolj postavila podjetniški Dopolavoro »Marus« iz Tu-

rina in Dopolavoro iz tovarne bombaža v Valle Susa. Popoldanski del prireditve je moral zaradi nepredvidenih zaprek odpasti. Ob tej priliki so se posebej izkazale pogumne telovadke, ki jih je presenetli letalski poplah med dopoldanskim nastopom. Dekleta so ostala vedrega razpoloženja in so se mirno podala v zaključne Liktorske hiše, prepevajoč domoljubne in vojne pesmi. V zaključno sta jih posetila Zvezni Tajnik in nadzornica, ki sta jih pohvalila. Hrabre žene so jima odgovorile s toplimi manifestacijami vere v Duceja. Pozneje je Zvezni Tajnik v prisotnosti predstavnikov oblasti in drugih osebnosti razdelil nagrade med tekmovalce skupine.

Nagrajeni trentinski dopolavoristi. V sedežu Dopolavora pošte in brozjava v Trentu so bili nagrajeni sportniki, ki so zmagali na pokrajinskih tekmah v I. XX. Prireditvi so prisostvovali Prefekt, Zvezni Tajnik, poveljniki vojaških oddelkov ter predsednik in tajnik Pokrajinskega Dopolavora.

Bliskoviti pregled. Predsedništvo albanškega Dopolavora je priredilo v Tirani spretnostno tekmo med kavarniški in gostilniški natakari. Zmagovalci so prejeli pokal Eksc. ministra Tajnika Nacionalne Fašistične Stranke Albanije, pokal generalnega svetnika NFSA in znamenje predsedništva albanške OND. Letalski Dopolavoro v Padovi je priredil v sedežu koncert, čigar dobiček je namenjen svojem padli in pogrešanih letalcev. Pokrajinski Dopolavoro v Poli je priredil vrsto predstav za otroke vpoklicanih očetov.

Podjetniški Dopolavoro »Cavanella Po« je daroval bojovnikom petdeset zajčjih kož. Dopolavoro »Zlati križ« iz Prata je poslal svoje člane za hitro pomoč tabornikom v Viareggio, kjer so živeli pet dni pod šotori in se vežbali v svojem poklicu. Milanski podjetniški Dopolavoro »Montecatini« je v svojem sedežu otvoril tečaj strojeplasje, petja stenografije, klavirja, domačega gospodarstva, krojenja in šivanja. Beneški Dopolavoro Katoliške zavarovalnice je razdelil med ranjence, ki se zdravijo v vojaški bolnišnici, 150 zavrtikov s knjigami, denarnicami, žepnimi noži, svinčniki in drugimi koristnimi predmeti. Dopolavoro za Oboroženo Silo v Bologni je priredil umetnostni nastop, na katerem so pokazali svoje znanje pripadniki 35. motoriziranega polka »Pistole«.

Nov pogled na življenje

Dne 27. novembra je nemška organizacija »Kraft durch Freude« stopila v 10. leto svojega obstoja in je ob tej priliki dr. E. Altgeld iz Berlina napisal poučen sestavek o pomenu in namenu organizacije, ki je že postala sestavni del življenja nemškega naroda.

»Kraft durch Freude« — te tri besede imajo več vsebine kakor morda tisoč drugih besedi. V njih je namreč vsebovan ves program velike organizacije, ki nosi to ime, skupaj z njim pa tudi bistven del nemškega svetovnega naziranja. »Kraft durch Freude« je mnogo več kakor navadna organizacija, ki delavstvu nudi razvedrilo v njegovem prostem času. Ona se ne briga samo za delavčovo zabavo, ki naj mu bo razbremenitev in uteha pri dolgem in težkem dnevnem delu, ampak mu posreduje obenem tudi radost in veselje do dela, poglabljajoč s tem pravi smisel njegovega življenja. To je torej novi način gledanja na življenje. V Nemčiji so sprevideli, da borba za obstanek človeškemu življenju ne daje popolne vsebine. Borba za obstanek je neizprosna in prav Nemci danes bolj kakor kdajkoli prej občutijo to resnico. Toda borba sama na sebi ni tista, ki življenje dela težko. Delati, preizkušati sile, nekaj ustvarjati, obvladovati zapreke — ali niso to pozitivne vrednote? Negativne postanejo šele tedaj, ako delo ostane brez prave nagrade in ustvarjanje brez pravih uspehov, ako najboljše človeške sile ne morejo priti do polnega izraza; zapreke postanejo težko breme šele v trenutku, ko postane naše življenje brez pravega smotra, brez radosti.

V Nemčiji so nadalje prišli do zaključka, da človek brez življenjskega smotra nikdar ne more biti dober delavec, tudi tedaj ne, ako opravlja popolnoma mehanično delo. Veselje do življenja in zavest, da ima obstoj svoj smisel, sta dejstva, ki tudi najpreprostejšemu razumu dajeta pollet in vzdržljivost pri njegovem delu. Življenjska radost povečuje delovno sposobnost posameznikov in preko njih tudi vsega osebja obrata, zaradi česar se težišče organizacije »Kraft durch Freude« bolj in bolj prestavlja v podjetja sama.

Hitro lahko naštejemo, kaj vse se je storilo, da se je delavcu ugodila pot in veselje do življenja, vendar tega ni ravno lahko opisati. Razume se samo po sebi, da tudi v Nemčiji, odnosno prav v Nemčiji vlada stroga delovna disciplina. Prav tako je razumljivo, da se mehaničnemu delu ne more odvzeti njegov mehanični značaj. Zakona tekočega traku ni mogoče prekiniti. Toda delavec vendar občuti, da se ga ne smatra samo za goli delec proizvodnje, ampak za osebo, ki dela s polno odgovornostjo. Ustanove za poklicno vzgojo ga vzpodbujajo, da se prostovoljno izpopolnjuje v svojem poklicu, da se neprestano uči in nauči kaj novega in da povšuje svoje delovne uspehe. Možnost stavljanja izboljševalnih predlogov v obratu daje delavcu pobudo, da na svojem delovnem področju razmišlja o tehničnih in socialnih izboljšanjih. »Kraft durch Freude« pa ga predvsem uči, kako po najbolje spoznal lepoto življenja in jo znal izkoristiti tudi v svojem življenjskem krogu.

Tako je n. pr. »lepota dela« zelo važno področje med nalogo organizacije »Kraft durch Freude«. Slika delovnih torišč se je v mnogoterm izpremenila in postala jasnejša, prijaznejša in urejenejša. Povsod v obratih so nastala skupna bivališča, kjer najdejo delavci prostor za odmor, gradijo se čiste in prostorne pralnice, slačilnice itd. Stvari, ki so jih prej smatrali za postranske, so postale važne: svetle barve, slike po zidovih, nekaj zelenih bilk ali cvetlic v delovnem prostoru, vse te malenkosti olepšujejo delovno življenje. Toda smotrna urejenost obratov sama na sebi ni najbistvenejša. Mnoge delavnice morajo sedaj v vojni ostati samo časne, kar pa ničesar ne spreminja na njihovem pomenu. Zato je odločilnejša, da delavec dobi prepričanje, da je njegovo človeško dostojanstvo uvaževano, kar ima za posledico

dico, da tudi sam s svoje strani močnejše veruje v človeške vrednote.

Naravno, da se od danes na jutri ne more vse naenkrat uresničiti. Toda s časom bo delavec v izpremenjeni okolici zavzel položaj, ki ne bo imel samo zunanje oblike, ampak tudi notranjo vsebino. Tako »Lepota dela« neopazno in vzgojno deluje na delavca v več smereh. Vzgoja pa tudi podjetnika samega. Tudi na domači življenjski krog delavca, se zlasti delavke, se prenaša in oblikuje sile, ki jih dotleje nismo mogli opaziti.

Isto velja tudi za sportno vzgojo po obratih. Na igriščih in telovadskih prostorih sodelujejo milijoni moških in žensk brez ozira na starost. Njihovo sportno udejstvovanje je nekaj popolnoma drugega kakor običajno izenačevanje telesnih moči pri enoličnem delu. V ljudeh budi sport veselje nad zdravim in lepim telesom. Iz njega izhaja samo po sebi spoznanje dolžnosti, ki jo ima človek do tega daru narode in do svoje krvne dediščine.

Podobno je s tovarniškimi knjižnicami in številnimi kulturnimi prireditvami: gledališkimi predstavami, koncerti in predavanji, na katerih se delavcu nudi najboljše, kar mu je v dosegljivi bližini mogoče nuditi. Kot enega izmed mnogih primerov lahko omenimo, da tudi Furtwängler s svojim berlinskim Filharmoničnim orkestrom daje tovarniške koncerte. Delavec tako umetnost morda manj »razume« kakor šolan človek, toda jo zato tem globlje doživlja kot neodsvojljivo posest svojega naroda, na kateri ima tudi sam svoj nesporni delež.

Poroka z mrličem

Na Kitajskem imajo čudno navado. Če med zaroko nevesta ali ženin umre, se lahko izvrši poroka z mrličem. Poročni obredi ostanejo nespremenjeni, prireajo se poročne gostije prav tako, kakor ob navadnih porokah in tudi poročna darila ne izostanejo. Navadno prireajo take poroke ob sončnem zahodu. Poroka se lahko izvrši celo, če umreta pred njo ženin in nevesta. V takem primeru pa slede poroki takoj pogrebni obredi, ki se jih udeležijo sorodniki umrlih in svatje.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 12. decembra: ob 16.: Oče naš... Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol
Nedelja, 13. decembra: ob 15.: Hamlet Izven

Ponedeljek, 14. decembra: zaprto
Torek, 15. decembra: ob 16.30: Gradbenik Selnes, Red Torek.

E. Gregorin: »Oče naš...« Dramatski cikel v sedmih slikah z uvodom. Osebe: Učenik-Gregorin, oče-Raztresen, Lucija-Levarjeva, stari oče-Vl. Skrbinec, stara mati-Marija Vera, izvrševalec pravice-M. Skrbinec, ubogi-Košič, podjetnik-P. Košič, njegova žena-Gabrijela, dr. Stefan-Verdonek, delavec-Nakrst, grutar-Potokar, njegova žena-Starčeva, Anže-Plut, Urh-Bratina, Martin-Blaž, Dekle-J. Boltarjeva, čevljar-Raztresen, upravitelj-L. Pah, Naddavkar-Breizgar, Gospod-Košuta, Gospa-Kraljeva, Metka-Remčeva, Bojan-Tomažič, Olga-Simčičeva, oče-Vl. Skrbinec, Cecilija-Rasbergerjeva, sosed-Košič, župnik-M. Skrbinec, Jerač-Plut, žena-Kraljeva, Stanko-Breizgar, Pavla-Rasbergerjeva, Helena-Bolitar-Ukmarjeva, mati-Marija Vera, maskari: Raztresen in Košič, Miha-Breizgar, Janez bogoslovac-Verdonek, Marta-Levarjeva, mož-M. Skrbinec, nepridiprav-Košič, uboga mati-Kraljeva, igralec-Potokar, pastir-Podgoršek, Gospod-Gregorin. Režiser: E. Gregorin.

.. MLADO JUTRO ..

H. Ch.:

Znal si je pomagati

Ko je bil kasnejši predsednik Združenih držav, Grover Cleveland, še majhen deček, je hodil v New Jersey v ljudsko šolo. Nekega dne je bil med poukom zelo nemiren in se je začel v svoji razigranosti na ves glas smeati. Učitelj ga je oštel in mu napovedal kazen: deset udarcev s črtalom na desno dlan, ko bo konec pouka.

Grover Cleveland se ni ustrašil. »Če drugi prestanejo to kazen, jo bom tudi jaz«, in mirno se je igral vsi uro z oglijem pod klopio. Njegove roke so bile kmalu popolnoma črne. Zvonec je naznanil konec pouka in Grover Cleveland je moral k učitelju na oder, da sprejme zaslužno kazen. Ko pa je zagledal črtilo v učiteljevih rokah, se je mahoma spomnil svojih umazanih rok. Skrivaj je pljunil na desno dlan in jo obrisal v jopič, levico pa je skril na hrbet. Učitelj je upri oči v Groverjevo desnico in dejal:

»Poslušaj, Grover, če mi najdeš v razredu še kakšno roko, ki bo bolj umazana od tvoje desnice, ti prizanesem kazen.«

Cleveland ni dolgo premišljal. Ne da bi črnil besedico, je pomolil učitelju svojo črno levico. Ves razred se je zagrohotal in tudi učitelj je le s težavo zadržal smeh. »Dobro«, je rekel naposled, »pojdi v klopi!«

In bodoči predsednik se je zmagoslavno vrnil v klopi.

Smešnice

Metka je vedela, da se ne sme približati krajem, kjer stoji napis »Pozor! Huda pes!« Bila je velika zaspanka in najraje bi ostala do obeda v postelji.

Takega jutra, ko jo pride spet mamica buditi, zagleda ob postelji napis: »Pozor! Huda pes!«

Mamica pokliče Metko, a ta ji ogorčeno zakliče: »Mamica, ali ne veš, da se ne smeš približati krajem, kjer stoji napis »Huda pes!«

Vinko: »Očka, naš učitelj pa ne zna nič zemljepisa. Pred tednom dni je trdil, da teče Sava skozi Zagreb, danes pa pravi, da teče skozi Sisak.«

Milica: »Oh, saj je pri nas v šoli prav tako. Naša učiteljica, pa ne zna računati. Včeraj je rekla: 3 + 3 = 6, danes je pa trdila, da je 2 + 4 = 6. Kaj naj ji zdaj verjamem?«

Tonček vpraša Janezka: »Zakaj se ne prideš več igrat na dvorišče?«
Janezek: »Zato, ker ne utegnem. Dopoland moram pušiti, popoldne pa mi je slabo!«

Naša Milena je pridno dekletce in tudi moliti že zna, samo »Oče naš« se ji ni zdel Bog zna kako popolen, zato je nekega jutra jela moliti: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh in nekaj mesa za prigrizek...«
»Zakaj pa tako moliš, Milena?« jo vpraša mamica.

»Oh, mamica, kdo se ne bi naveličal samega kruha?« je pojasnila Milena.

Uganke

Iz hišice lesene iz hišice medene, so deklice zletele nožice gole imele, obletele so cvetice se nasrkale medice in si nežne tačke so oblekle v hlačke.

(Ceblice)

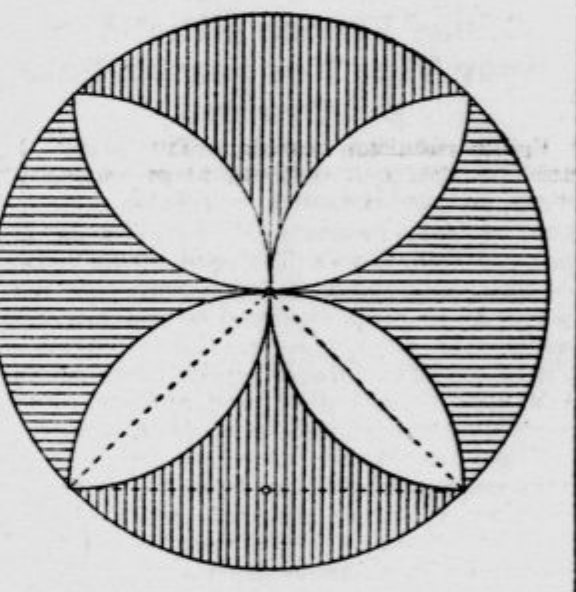
Kdo pa tisti so grmiči, ki jih veter nakopiči, črni so viharini in zelo nevarni, zlata veja jih prešine bliskoma izgine, zagrmijo vsi topiči, ko v grmičih zaropče so bojimo toče.

(Viharni oblaki)

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

561. Kaj je Monroejeva doktrina?
562. Kaj dovajamo telesu pri vdihavanju in kaj oddajamo pri izdihavanju?
563. Kaj so kriptogame?

564. Za ljubitelje geometrije

Zgornja slika je tako napravljena, da je poljubnemu glavnemu krogu vrtan kvadrat, od katerega je pa označena samo ena stranica, in da so nad stranicami kvadrata narisani polkrogi, ki ima vsak stranico kvadrata za premer. Ti štirje polkrogi ogrinjajo štiri enake bikonveksne leče. V sliki sta označena tudi dva polmera glavnega kroga.

Naloga je v tem, da izračunate črtkano ploskev, t. j. glavni krog, zmanjšan za štiri leče. ki v sliki niso črtkane. Naloga je posebno zanimiva zato, ker je ploščina, dasi omejena od samih krožnih lokov, racionalno število (t. j. brez korenskega izraza in brez Ludolfovega števila). Dan je polmer glavnega kroga.

565. Križanka

Vodoravno: 1. pladenj, 7. prvina, 8. čistilo za zobe, 10. mesto v Srbiji, 12. poziv, 13. števniki, 14. veznik v starejši

	1	2	3	4	5	6
7				8		9
10			11		12	
13			14		15	16
			17		18	19
20					21	
22		23		24		25
26		27		28		29
30				31		
32		33		34		35
36						

obliki, 16. prva in zadnja črka, 17. spodbojevalni medmet, 18. oblika nikalnega glagola, 20. vzklit, 21. oblika nikalnega pomožnega glagola, 22. zasločen strop, 24. pozivnica, 26. a, č, 27. žuželke, 29. oblika glagola biti, 30. zidana stena, 31. nedoločni zaimke in števniki, 32. a, n, 35. romanski člen, 36. razčlemba, razglobitev (strokovni izraz).

Navpično: 1. zagozda, 2. rešetka v narečju, 3. zlato (franc), 4. kakor 17. vodoravno, 5. žensko ime, 6. vrsta pečiva, 7. vladar ali veleplemenitaš, 9. ločeni prostori za gledalce v gledališčih, 11. veznik, 14. i, o, 15. osebni zaimke, 17. osebni zaimke, 19. osebni zaimke, 20. srenja, 22. zelenica, 23. časovni prislov, 24. nikalnica, 25. lesena hiša, 28. začetnici ljubljanskega dnevnika, 29. gibalo vsakega dogajanja, 33. pritrilnica, 34. nikalnica.

Rešitve nalog 10. t. m.:

556. Kot zadnja civilizirana dežela je suženstvo odpravila Brazilija, in sicer pred dobrih pol stoletjem, 1. 1888.

557. Izabela, pogumna in odločna hči španskega kralja Filipa II., se je baje zaklela, da ne bo oblekla čiste srajce, dokler ne bo oblegano mesto Ostende v njenih rokah. Ker je obleganje trajalo tri leta, je njena srajca v tem času dobila barvo, ki je danes znana pod njenim imenom.

558. Akoloti je ličinka nekih močeradov v tropski Ameriki. Ličinka ima škrge in veslalni rep, pa se lahko navzlic svoji nerazvitosti množi kakor razvite živali.

559. Za ljubitelje geometrije

Velikost črtkane ploske dobimo, če od polkroga s premerom AC = 2a + 2b odštejemo vsoto polkrogov s premerom 2a, oziroma 2b. Razlika in velikost črtkane ploske je abor. Ta obrazec nas spominja na ploščino elipse, ki ima veliko os 2a in malo os 2b in ima torej enako ploščino.

Če narišemo pravokotnico BD, je to višina pravokotnega trikotnika s hipotenuzo AC in z nenarisanama katetama AD in CD. Višina na hipotenuzo je pa srednja geometrijska sorazmernica med projekcijama katet na hipotenuzo, 2a : v = v : 2b in je torej krog s premerom BD = v tudi enak abor. Ker je dalje 2a + 2b obseg pravokotnika s stranicama a in b, čigar ploščina je enaka ab, in ima med vsemi pravokotniki z istim obsegom kvadrat največjo ploščino, je črtkana ploskev največja (maksimum), kadar je a = b.

560. Dva vrsti vina.

Slabša vrsta vina je po 12 lir, boljša vrsta po 16 lir. Če zmeša 9 litrov cenejšega vina s 7 litri dražjega vina, stane ta 16 litrov skupaj 230 lir in je potem liter po 13,75. Če pa zmeša 3 litre cenejšega vina s 5 litri dražjega vina, stane teh 8 litrov skupaj 116 lir in je potem liter po 14,50.

Naročajte romane DK!

SPORT

Dvoboj ob mali žogici

Table-teniška sezona bo doživela v nedeljo svoj tretji dogodek, in sicer med-klubski dvoboj med Korotanom in Hermesom

Da nedelja ne bo brez sportnega spore, sta se dogovorili sportni sekciji vodilnih ljubljanskih table-teniških igralcev, da preizkusita svoje moči v obliki dvoboja, ki bo v nedeljo, 13. t. m. s pričetkom ob 10. v dvorani hotela Miklić. Prireditelj je prijavljena pri Pokrajinskem O. N. D. ter odobrena.

Ta prireditelj bo nekaka repriza nedeljskega turnirja. Nastopili bodo najmočnejši igralci, ki so se že v nedeljo borili za častni naslov ljubljanskega prvaka. V moštvu Korotana bomo videli preizkušene borce: ljubljanskega prvaka Bradeško, dalje Stroj-

nika Aleša in bržkone tudi Gabrovška. Proti tej zelo izenačeni ekipi bo postavil Hermes naslednje najboljše moči: Bogataja, Strojnika Romana in novo pridobitev Poženela, ki je še kot neorganizirani prenetil na zadnjem turnirju. Kdo bo boljši v celoti, je težko reči v naprej. Toda prav zato bodo posamezna srečanja še bolj napeta in vredna oglada.

V nedeljo torej k Mikliću — na table-teniški dvoboj med Korotanom in Hermesom. Vstopnina bo tudi to pot — po 1 liro za osebo.

Klubi brez pristašev

Težko sportnemu društvu, ki nima svojih prijateljev

Stara resnica je — in za majhne kraje in skromne sportne klube velja to še bolj kakor za vse ostale — da sportno društvo brez primerne števila članstva — onega podpornega in brez meja navdušenega, ki gre za klubom čez dna in strn in ga spremlja v sredi in nesreči — le s težavo živi. Če težje pa prenaša mnoga moralna in materialna bremena, ki so v življenju vsake sportne zajednice tako številna in čisto jemljejo pogum in voljo najbolj navdušenemu delavcu v njegovih vrstah. Takih in podobnih primerov poznamo iz domače sportne zgodovine več kot preveč in celo vrsta ljubljanskih klubov je že davno nehala delovati — ali pa se je z večjim ali manjšim veseljem združila z drugim močnejšim in bolj priljubljenim klubom — samo zaradi tega, ker jim je manjkalo onega kadrara pravih pristašev, ki bi bili v kritičnem trenutku pripravljeni priskočiti vodstvu na pomoč in mu pomagati preko vsake še tako nevarne krize. Prav tako kakor za zeleno miljo in v javnosti sploh pa so vsakemu sportnemu klubu potrebni neposredni pristaši tudi na sportnem terenu samem, saj so oni tisti, ki bodrijo njegove aktivne člane k vedno novim uspehom in jih znajo potolažiti in na novo vzpodbuditi k nadaljnjemu delu, čeprav se jim tu in tam — kar je v sportu neizbežno — primeri kaj neljubega.

Zakaj pripovedujemo vse to, boste vprašali? Zakaj pišemo o klubih brez pristašev, ko vendar dobro vemo, da je pri nas v teh časih v tem pogledu skoraj brez pomena, ali in kako je razdeljeno sportno občinstvo med ljubljanska sportna društva, ki so zaenkrat navezana le sama nase in je torej konkurenca med njimi bolj ali manj točno opredeljena v naprej. Ne zaradi naših domačih prilik torej, temveč zaradi tega, ker smo prav iz tega poglavja dobili na vpogled nekaj zanimljivih podatkov, ki potrjujejo naša navedba, da so klubi, ki pristašev nimajo, pa vendar delujejo mimo in preko vseh onih, ki jim mečejo celo polena pod noge in kritizirajo vsak njihov nastop še preden so se pojavili na terenu.

Med takšnimi nesrečnimi klubi navedemo najprej slavni francoski nogometni klub Racing Club de Paris, čigar člane na terenu poznajo v francoski prestolnici vsi z imenom »pingvinov«, in ki še zmerom ni uspel, da bi si pridobil vsaj nekaj pristašev ali tako imenovanih navijačev ali pa vsaj nevtralnih opazovalcev med nogometno publiko. Kakor in zakaj so temu tako obsojenemu Racingu nadelili ime »pingvinov«, ne ve nihče pojasniti. Gotovo je samo toliko, da je ta klub najmanj priljubljen v vsem Parizu in Franciji sploh. Močvirje si je že dvakrat priborilo prvenstvo države in prav tako dvakrat je bil zmagovito v vsedržavnih pokalnih tekmah, toda kljub temu »pingvinov« ne mara nihče videti. Kadar pridejo na igrišče, jih publika sprejme z grobnim molkom in tišina vlada tudi takrat, kadar zapuščajo teren, pa če so pokazali še toliko lepega. Če kdo izmed njihovih ne zaigra najbolje, je vse občinstvo takoj na strani nasprotnika, ki ga bodri na vse kriplje, da bi se temeljiteje obračunal s »pingvini«.

Ta pariška enajstletnica živi in dela dejansko brez pristašev. Naj žalostno je tako čudovito, občinstvo se ne gane, kaj še, da bi komu privoščilo kaj priznanja na odprtem odru. Vse simpatije gledalcev uživa skoraj avtomatično vsakokratni nasprotnik Racinga. Letos je ta nepriljubljena garnitura nogometašev spet na čelu prvenstvene tabele v zasledenem delu Francije, toda široke množice nogometnih obiskovalcev bi jo rajši videle prav na zadnjem mestu med vsemi.

Od kod izvirajo vse te nenaklonjenosti? Francozi pravijo, da tega sami ne vedo, je pa le zelo verjetno, da imajo svoj izvor v klubovi zgodovini, iz katere je znano, da

so klub svoječasno vodili bogati židje, ki so za drage denarje vabili v Pariz nogometne zvezdnike iz vseh vetrov in jih s sigurnimi računi na zmago pošiljali v borbo za Racing. Ko je bil francoski profesionalni nogomet na višku, je bilo v moštvu Racinga zastopanih nič manj kakor 7 narodov. »Pingvini« so takrat imeli v vrstah nekega Dunajčana, v obrambi nekega Urugvajca in nekega črnca, med krilci enega Španca ter Avstrijca — poleg edinega Francoza, ki je igral v tej pisani družbi — napadalno vrsto pa so sestavljali en Madžar, dva Alžajci ter po en Hrvat in Anglež, kar je učinkovalo še bolj kakor vse ostalo. Da je bilo vse v slogu, je bil tudi trener v tej »milijonski« enajstletnici — kakor so jo imenovali — iz Anglije.

Razumljivo je, da so »pingvini« s to gar-do drago plačani igralce iz vsega sveta lahko zaigrali kakor so hoteli. Prav tako naravno pa je bilo tudi, da je navdušeni pristaš francoskega nogometa gledal to društvo narodov na travniku brez vsake zveze z njim in mu je bilo prav vseeno, ali so »pingvini« igrali dobro ali pod vsako formo. Res je, da je publika v množicah prihajala na Racingove tekme, toda večnoma samo s tiho nado, da bodo nasprotniki morda le močni dovolj, da jih bodo ugnali. Ta lepa navada se je pozneje prišla obiskovalcev vseh tekem, kjer so igrali »pingvini«, čeprav so vsi tuji že davno zapustili njihove vrste ali za toliko in toliko tisoč frankov prodali svojo narodnost in postali Francozi.

Med »pingvini« igra še dandanes nekaj takih naturaliziranih Francozov. Poznavalci nogometne igre jih cenijo kot odlične tehnične in taktične mojstre tega sporta, toda v bistvu jih še zmerom odklanjajo kot nadležne tujece, ki so zavzeli vidna mesta v sportu, na katera spadajo po vsej pravici pravi Francozi. V teh okoliščinah je nerazpoloženje še zmerom nespremenjeno proti temu klubu Racingu, ki bo kljub vsem uspehom ostal še dalje sportni klub brez pristašev.

Slikar France Mihelič in kipar Tine Kos razstavljata pri Orazmu

Spričo številnih umetniških razstav, ki so bile to leto, smo predvsem pogrešali dveh posebno izrazitih slovenskih umetnikov, slikarja Francea Miheliča in kiparja Tine Kosa. Tik pred novim letom pa nas sedaj presenečata z umetniško razstavo, ki jo bosta skromno odprla jutrišnji nedeljo 13. t. m. v salonu Jake Orazma v Pražakovi ulici. Oba umetnika bosta razstavila vsak po 20 del — plod njunega tihega in poglavljenega dela poslednjih mesecev. Zlasti nas Mihelič to pot preseneča z nekaterimi portreti, kar do sedaj nismo bili navajeni videti na njegovih razstavah. Izrazitost podobnosti, nastikana v skladnost umetniške razčlenbe modela, v barvitost in tehniko — vsi portreti so podani v olju — odkrivajo slikarju nova področja slikarskega udejstvovanja v polni meri. Nič manj zanimiva so njegova poslednja platna z motivi našega narodnega življenja in katerih je označil v množici upodobljenih figur premmoge odtiske značaja našega ljudstva tako živo in prepričljivo, da zaslužijo te slike, podane v velik format svoja mesta v velikih dvoranih našega kulturnega prizadevanja, posebno pa v Miki Božič na Ptuiški gori. Prepet Kurentov. Svatba in Kurenti. Tudi vse ostale njegove slike so v svoji zgornji barvitosti tako tesno spojene z našo zemljo, kakor da je slikarjeva paleta prepojena s sokli naših njiv, gozdov, gor in vasi.

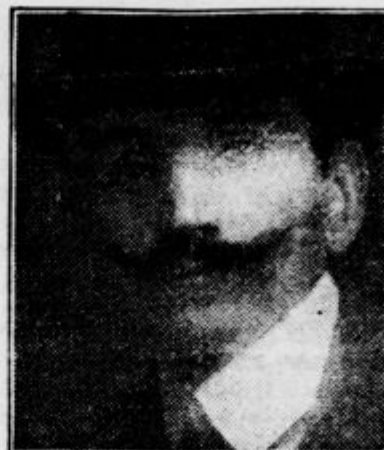
Tine Kos razstavlja poleg izredno skrbno izdelanih portretov v žgani glini in kamnu vrsto kipov iz različnega lesa. Srednje velika dela, izrezana iz podobli primerne lesa, pričajo o prefinjenem okusu mojstra, ki oblikuje človeško telo s tolikšno ljubeznijo, da je oblikovana podoba v resnici živ izraz motiva, ki si ga je kipar izbral, najsi bo to že ženski Akt. Sejalec

ali Pastirček; vsem je hrcnani les zaščitel v lepoto podane misli, dola in vsakega grba. Ostali kipi iz umetnega kamna in žgane gline so zgornje priče o kiparjevi ali po splojnosti materiala z odnosom resničnosti življenja našega človeka, ki mu je mojster posvetil vso silo svojega znanja in umetniškega duha.

Razstava bo odprta v nedeljo, 13. t. m., brez posebnih vabil in bo potem odprta vsak dan od 9. do 18. Vsi ljubitelji slikovne umetnosti so povabljeni k ogledu razstavljenih umetnin. Salon Jake Orazma je takoj ob vogalu Miklošičeve ceste v Pražakovi ulici.

Anton Turk v spomin

Minulo je leto dni, odkar smo Vas spremljali na zadnji poti. Še vedno se spominjamo trenutkov, ki smo jih preživeli z Vami. Šele sedaj vemo, kaj smo izgubili. Bili ste nam odlični vzgojitelj. Vzgjajali ste nas z ljubeznijo in požrtvovalnostjo, katere pa takrat še nismo znali ceniti.

Ko se zamislimo nazaj v naša šolska leta, vas vidimo v šolski sobi ne samo kot učitelja, ampak tudi kot dobrega in skrbnega očeta, na šolskem vrtu pa kot odličnega sadjarja in vrtnarja. V svoji skromnosti niste nikdar hoteli priznati in pohvale, celo nezadovoljni ste bili, če Vas je kdo pohvalil, češ kako lepo uspevajo mlada drevesca na skrbno negovanem sadnem vrtu.

Ko se klanjamo Vašemu spomenu, se nam pridružujejo Vaši učenci iz Orehka pri Postumii, Sv. Križi pri Litiji, Dola pri Ljubljani in Drenovega griča pri Vrhniki, kjer ste preživeli velik del svojega življenja med ljubljeno šolsko mladino. Te skromne vrstice Vam poklanjamo v spomin hvalni učenci.

Z Gorenjskega

Novi grobovi. V Škofji Loki so zadnji čas umrli: Valter Jazbec, Matevž Zihel, Janez Triler, Marijana Milnarjeva, Franc Zorko in Matija Čerčan. — V Selcah so umrli Urban Pavlič, Matija Pfeifer in Ignac Fabjan. — V Medvohah so umrli Jerica Čertančeva, Marija Zweignerjeva, Jožefa Čokšina, Ivana Vabnikova in Jakob Kopač. — V Senčurju pri Kranju so umrli: Marijana Praxstova, Mihael Plevel, Marija Kozelova in Marija Broihova. — V Domalah je umrl 43letni carinski asistent Augustin Leongard. — V Vodicah so umrli: Franc Gosar, 59letni posestnik, 64letna gosposinja Marija Sodnikova, otrok Franc Delavec, 77letna Marija Debečeva in 77letni Jakob Vošič. — V Litiji so umrli: Marija Berdajeva, Anton Lambergar, Lulvik Kralj, Marija Zajčeva, Valentin Tomše, Silva Pintarjeva in Katarina Vehovec. V Kranjski gori so umrli: 78letna Neža Hrovatova rojena Robičeva, 1 leto stari Herbert Ehrenberger, pol meseca stari Andrej Mertel in 62letna Marija Smolejeva. — Na Jesenicah je umrla 78letna Amalija Plahutarjeva.

Med odkrivanji, ki so bili v prvi svetovni vojni odkriti v zlati kolajno, je v zadnji številki gorenjskega teletika predstavljen Jože Zupan, danes star 50 let. Boril se je v Galileji kakor tudi na drugih frontah in to pri raznih polkih.

Zupanski urad v Radovljici se je preselil iz mestnega dvorca, kjer je obenem hotel in kavarna, v novo opremljeno hišo, v bivšo trgovino Novakovih pletenin. Gorenjski tehnik poroča, da posloje tako glede prostornine kakor tudi lege popolnoma ustreza zahtevam povečanega delovanja in razširjenosti občine, h kateri se pridključijo tudi Lesce.

Obisk v Selški dolini. Po obisku v Kranju se je mudil župni vodja dr. Rainer iz Celovca tudi v raznih krajih Selške doline. Najprej je v Škofji Loki obiskal krajevno skupnino, popoldne pa se je peljal po Selški dolini do obmejnega carinskega oddelka. Na povratku se je zadržal v železnikih in v Selcah.

AVTOGRAMI

— Ti ne veš, kako težko je dobiti avto-gram. — pravi zbiralec svojemu prijatelju. — Kako bi ne vedel, saj sem še včeraj iskal podpis na menico.

Službe išče

Frizerka
dobra, moč, išče službo.
Ponudbe pod »Frizerka«
na ogl. odd. Jutra.
17278-2

Natakarica

išče službo, v promet-
nejši gostini. Prevzame
tudi bank. Cenj. ponud-
be poslati na ogl. odd.
Jutra pod znako »Na-
takarica št. 25«.
17274-6

Pisalno mizo

veliko, črno politirano,
šivalni stroj, dobro ohran-
jen, bakren kotel s
pečjo, razno pohištvo in
druge predmete prodaj:
ABC, Ljubljana, Medve-
dova c. 8 (poleg kolo-
dvara šaka).
17274-6

Koledarje

beležne in žepne nudi
papirica, Báhovec pri
Tromostovju.

Kavni servis

japonski, originalni, a
prtom, ugodno prodaj.
Naslov v vseh posl. Ju-
tra.
17285-6

Predpečiše

50% prihranka na kuri-
vu, železne pečnice različ-
nih velikosti ter železni
štedilniki na zalogi. Gla-
steden Merkur, Puharje
va 6.
17233-6

Samska soba

elegantna, z dvojnim
kavčem za 3900 Lir na-
prodaj, Naslov v vseh
posl. Jutra.
17302-12

Črno redkev

kg Lir 1, nudi Sever &
Komp., Ljubljana.
17219-6

Nova Lucova peč

za 950 Lir in železen
štedilnik napredaj. De-
javica za trikotje, De-
Blewssova 13 (Pigovec,
levo dvoršče).
17301-6

Tri košare

pletene, za potovanje in
posteljo ugodno prodaj.
Naslov v vseh posl. Ju-
tra.
17322-6

Kupim

(koc) rabljeno, kupim.
Naslov v ogl. odd. Ju-
tra.
17288-7

Pohištvo

Moderne spalnice
kuhinje in dnevne sobe,
kupte ugodno, dokler
še traja zaloga v Šaki.
Celovška 85 (trgavaj-
postaja Stara kola).
Sklaščice je odprte vsak
dan od 13. do 15. ure.
17272-12

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Knjige

Velik izbor
nemških modernih ro-
manov napredaj. Trža-
ška 54, priti, levo.
17267-8

Kapital

Kdo pošodi
mladi ločenki s stalno
službo manjši znesek za
kratko dobo. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Lokenka«.
17309-16

Obri

Gospodje, pozor!
Klobučarna »Pajk« Vam
strokovno cenaj, preob-
lika in prebarva Vaš
klobuk. Da izgleda kot
nov. Lastna delavnica
Zaloga novih klobukov
Se priporoča Rudolf
Pajk Sv. Petra c. št. 38.
Miklošičeva c. 12. Na
sproti hotela Union
J-158-M-30

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37

Kozarje

Damski in otroški plašč,
krzno za obdobje in žep-
ni, vrtnarje. —
L. Rot krznarstvo. —
Ljubljana, Mostni trg 2
1-188 M 37